

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN
GÜÇLÜKLER VE ÖĞRETMENLERE OLAN ETKİSİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Ayfer ÇİFTÇİ**

İSTANBUL, 2008

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN
GÜÇLÜKLER VE ÖĞRETMENLERE OLAN ETKİSİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
Ayfer ÇİFTÇİ
Öğrenci No:
050712337

Danışman:
Doç. Dr. Salih Zeki İMAMOĞLU

İSTANBUL, 2008

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. / / 2008

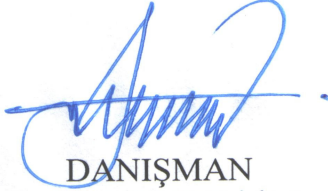
Aday: Ayfer ÇİFTCİ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

04./12./2008

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencisi 050712337 numaralı *Ayfer Çiftçi*, “*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği tezini, Yönetim Kurulumuzun 21.08.2008 tarih ve 2008/21 sayılı toplantısında seçilen ve 05/09/2008 tarihinde Taksim Kampüsünde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda savunmuş ve kendisine düzeltme verilmiştir. Aday, “**SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÖĞRETMENLERE OLAN ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**” adlı düzeltilmiş tezini Taksim Kampüsünde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul veya Red** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. SALİH ZEKİ İMAMOĞLU

ÜYE
PROF.DR. MUSTAFA DELİCAN

ÜYE
PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SINIF KURALLARINI OLUŞTURMADA VE UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN BELİRLENMESİ

Tezi Hazırlayan: Ayfer ÇİFTÇİ

Özet

Öğretmenler sınıf kurallarını uygulamada güçlükler yaşamaktadırlar. Aile ve çevreden öğrenilerek sınıfa taşınan yanlış davranışlar, ailenin ilgisizliği ve eğitimsizliği, farklı çevrelerden gelen çocukların bir sınıfta olması öğrencilerin sınıf kurallarını öğrenmede zorlanmasına ve uygulamada güçlüklerle neden olmaktadır. Kurala uymayan öğrenciler sınıfa kötü örnek olmaktadır. Ayrıca her kural için ödül ve yaptırım bulmadaki zorluk, kalabalık sınıflar, kurala uymayan öğrencilerin tespit edilememesi, diğer sınıfların kurallarının birbirine paralel olmayışı, öğrencilerin sürekli şikayet etmeleri uygulamada sıklıkla karşılaşılan sorunlardır.

Sınıf kurallarının belirlenme zamanı, kuralların ifade ediliş biçimi, kuralları öğrencilerin bilme durumu, kurala uyma ve uymama durumunda verilecek ödül ve yaptırımları belirleme durumları öğretmenlerin cinsiyet, mesleki kıdem, okutulan sınıf düzeyi, mezun olunan okul türü ve okullarının bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi gibi etkenler sınıf kurallarının oluşturulmasına etki etmektedir. Sınıfta başarılı sonuçların alınması ise sınıfta etkili olarak disiplinin sağlanmasına bağlıdır. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin sınıfta etkili olarak disiplin sağlayabilmesi için sınıf kurallarının tam ve açık bir şekilde belirlenmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetimi, Sınıf Kuralları, Disiplin, Ödül ve Yaptırım.

DETERMINATION OF ELEMENTARY TEACHERS FACING PROBLEMS DURING ESTABLISHING AND MAINTAINING CLASSROOM RULES

Presented by: Ayfer ÇİFTÇİ

Abstract

Students had hard times to learn the rules. Students who did not comply with the rules were being bad models to the class. Difficulty in finding awards and sanctions for each rule, overcrowded classes, being unable to identify the students who don't obey the rules, having rules which are not in parallel with the rules of other classes and complaints of the students were the most faced problems.

The time of determining the classroom rules, the way the rules are stated the state of the students knowing the rules, determining the awards and sanctions for students who obey and disobey the rules, the gender of the teachers, professional seniority, the class level, type of the school being graduated from and the socio-economical level of the environment in which the schools are located were examined as variables. Significant differences were found between the gender and socio-economic level variables. Having a good solutions in classrooms is up to form a effective discipline rules. So, classroom rules should be determined completely and clearly in order to primary school teachers can assure effective discipline in their classrooms.

Key Words: Classroom Management, Classroom Rules, Discipline, Award and Sanction.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	IV
Kısaltmalar	V
Giriş	1

I. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ VE SINIF KURALLARI

1. SINIF YÖNETİMİ KAVRAMI	4
1.1. Sınıf Yönetimi	4
1.2. Sınıf Yönetiminin Tanımı	7
1.3. Sınıf Yönetiminin Amacı	8
1.4. Sınıf Yönetiminin Boyutları	8
1.4.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Düzenlemeleri	9
1.4.2. Plan- Program	10
1.4.3. Zaman	11
1.4.4. Davranış Düzenlemeleri	11
1.4.5. İlişki Düzenlemeleri	12
1.5. Sınıf Yönetiminde Başvurulan Genel Yaklaşımlar	13
1.5.1. Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler	16
1.5.2. Sınıf Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Nitelikler	17
1.6. Sınıf Yönetiminin Süreçleri	19
1.6.1. Ders Öncesi Hazırlıklar	19
1.6.2. Ders Öncesi Planlama Etkinlikleri	20
1.6.3. Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlemesi	21
1.6.3.1. Sınıf İçi İletişimde Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler	21
1.6.3.2. Beden Dili ve Sınıf Yönetimi	22
1.7. Etkili Sınıf Yönetimi	22
1.8. Ders Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü ile İlgili Bazı Öneriler	24

2. SINIF KURALLARI	26
2.1. Sınıf Kurallarının Oluşturulması	29
2.2. Kuralların Öğretilmesi ve İncelenmesi	31

II. BÖLÜM

SINIF DİSİPLİNİ VE SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

1. DİSİPLİN VE SINIF DİSİPLİNİ KAVRAMI	34
1.1. Disiplin Kavramı ve Disiplin Anlayışları	34
1.1.1. Yapıcı Disiplin	35
1.1.2. Engelleyici Disiplin	35
1.1.3. Düzeltici Disiplin	37
1.2. Sınıf Disiplini Kavramı ve Tanımı	37
1.2.1. Sınıfta Disiplin	40
1.2.2. Okulda Disiplin	41
2. SINIFTA DİSİPLİNİ SAĞLAMADA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE GÜÇLÜKLERİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER	42
2.1. Okullarda ve Sınıflarda İstenmeyen Davranışların Nedenleri	42
2.2. Disiplin sorunlarını Önleyici Yöntemler	44

III. BÖLÜM

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMA, SINIF KURALLARINI OLUŞTURMA VE UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. ARAŞTIRMANIN AMACI	48
2. ARAŞTIRMANIN KISITLARI	48
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	49
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	50
4.1. Demografik Özellikler	50
4.2. Sınıf Kurallarını Oluşturma ve Uygulama Analizi	53

4.2.1. Sınıf Kurallarını Oluşturma Durumuna İlişkin Bulgular	53
4.2.2. Sınıfta Mutlaka Olması İstenen Kurallar	54
4.2.3. Sınıf Kurallarının İfade Ediliş Biçimleri	55
4.2.4. Sınıf Kurallarının Öğrencilerce Bilinmesi	56
4.2.5. Sınıf Kurallarını Belirlemede Dikkate Alınan Görüşler	56
4.2.6. Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyma Durumunda Verilecek Ödüller ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımlar	58
4.2.7. Sınıf Kurallına Uyulmama Durumunda Yapılanlar	58
4.2.8. Sınıf Kurallarına Uyulmasını Sağlamak İçin Yapılan Etkinlikler	60
4.2.9. Sınıf Kurallarının Değiştirilme Zamanı	61
4.2.10. Sınıf Kuralları ile İlgili Benimsenen Görüşler	62
4.2.11. Sınıf Kuralları Oluşturulurken Karşılaşılan Güçlükler	63
4.3. Sınıf Kurallarının Oluşturulma ve Uygulanmasına İlişkin Ki -Kare Analizi	64
Sonuç ve Öneriler	66
Kaynakça	71
Ekler	
Özgeçmiş	

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Disiplin Anlayışlarının Mukayesesi	34
2. Öğretmenlerin Cinsiyeti	51
3. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri	51
4. Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflar	51
5. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Okullar	52
6. Okulların Semtleri İtibariyle SED Dağılımları	52
7. Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflardaki Kuralları Belirleme Zamanları	53
8. Sınıfta Mutlaka Olması İstenen Kurallar	54
9. Sınıf Kurallarının İfade Ediliş Biçimleri	55
10. Sınıf Kurallarının Öğrencilerce Bilinmesi	56
11. Sınıf Kurallarını Belirlemede Dikkate Alınan Görüşler	57
12. Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyuma Durumunda Verilecek Ödüller ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımlar	58
13. Sınıf Kuralına Uyulmama Durumunda Yapılanlar	59
14. Sınıf Kurallarına Uyulmasını Sağlamak İçin Yapılan Etkinlikler	60
15. Sınıf Kurallarının Değiştirilme Zamanı	62
16. Sınıf Kuralları İle İlgili Benimsenen Görüşler	62
17. Sınıf Kurallarının Oluşturulmasında Karşılaşılan Güçlükler	63
18. Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyuma Durumunda Verilecek Ödülleri ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımları Belirleme Durumunun Cinsiyete Göre Ki Kare Analizi Sonuçları	64
19. Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyuma Durumunda Verilecek Ödülleri ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımları Belirleme Durumunun SED'e Göre Ki Kare Analizi Sonuçları	65

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.k.	Adı Geçen Kitap
a.g.m.	Adı Geçen Makale
Çev.	Çeviren
SED	Sosyo Ekonomik Düzey
vb.	ve Benzerleri
vd.	ve Diğerleri

GİRİŞ

Günümüzde okullarda gerek okul içinde ve gerekse okul dışında disiplinsizlikler ve istenmeyen öğrenci davranışları sınıflarda önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Sınıf içinde öğrencilerin olumlu davranışları, öğretmen- öğrenci ilişkilerinin düzenli olarak devam edebilmesini sağlamaktadır. Öğrenciler, öğrenme konusuyla ilgili olarak öğretmenlerini uygun bir şekilde dinlemekte, sınıf içerisinde sağlanan etkili ve olumlu eğitim- öğretim havası sonucu öğrenciler derse istekli olarak katılmaktadırlar. Bu şekilde bir ortamın olduğu sınıflarda öğretmen, dersten oldukça memnun kalırken, diğer bir sınıftaki öğretmen, bağrışmalar, gülüşmeler, öğrencilerin sınıfta dolaşmaları ve gürültü gibi disiplinsizliklerle uğraşmaktadırlar. Bu tür disiplin problemleri olan sınıflardaki öğretmenler ise kızgınlık, tatminsizlik ve stres ile mücadele etmektedirler.

Eğitim sözcüğünün farklı tanımlarının ortak yanı, onun davranış değiştirme, davranış oluşturma amaçlı etkinlikler bütünü olmasıdır. Eğitim ve öğretim, davranış sağlanması amacıyla yapılan ön çabalardır. İnsanların öğrenim düzeylerinin göstergesi diplomaları, eğitim düzeylerinin ise davranışlarıdır. Terli iken soğuk su içmemek, yemekten sonra dişleri fırçalamak, ulaşım akımını engellemek için yolun sağından yürümek gerektiğini bilen ama bu davranışları uygun koşullarda yapmayan insan, öğrenmiş ama eğitilmemiştir.

Toplumsal yaşayışımıza bu açıdan baktığımızda öğrenim düzeyi yüksek olan çok sayıda insanın azımsanmayacak sayıdaki davranışının, bilmesi gereken yasal düşünsel kurallara, çoğu kez bilinçsiz olarak uymadığını görürüz. Davranış, insanların sergilediği iyi ve kötü, doğru veya yanlış, faydalı veya faydasız, üretici veya gereksiz, fiziksel ve zihinsel hareketler olarak tanımlanabilir. İstenmeyen davranış ise, duruma veya ortama uygun olmayan, bilinçli olarak yapılan davranışlardır. Bu davranışların süreklilik kazanması durumunda o kişiler için öğretilmiş ama eğitilmemiş denebilir. Eğitimin önkoşulu olan öğretim ne yazık ki eğitimin garantisi olmamaktadır. Bu durumda öğrenme için kullanılan kaynakların insanları hedefe yeterince götüremediği söylenebilir. Bilgiyi taşıyan ama kullanamayan değil, nasıl öğreneceğini bilen, gerçek bilgilere ulaşabilen, bildiği gibi davranan, düşünerek yeni bilgiler üretebilen, sorun çözen insanlara gereksinim vardır.

Nasıl bir öğrenme sağlayalım ki zamanla çabuk unutulmasın, uygun koşullarda davranışa dönüşebilsin sorusunun yanıtı verilmelidir. Nitelikli bir öğrenmenin sağlanıp, bu bilgilerin uygun koşullarda davranış olarak da gösterilebilmesinin koşullarına ek olarak öğrenilenlerin yinelenmesi, somutlaştırılması, yapılarak deneyim ve alışkanlık sağlanması, gerekliliğine inanılıp düşünsel olarak da eyleme hazır bulunulması sayılabilir. Sınıf yönetimi: öğrenme için uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin ortadan kaldırılması, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanması, sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetilmesidir. Eğitim yalnızca okullarda, sınıfta gerçekleştirilen bir etkinlik değildir. Okul eğitim amacıyla kurulmuş özel bir çevredir.¹

Sınıf yönetiminde doğal olarak öğretim ilke ve yöntemleriyle ilgili bilgilerden faydalanılabilir. Sınıf içinde meydana gelen istenmeyen davranışlar, öğretmenin sınıftaki zamanın bir kısmını bunlarla baş etmek için harcamasına ve öğrenme zamanının boşa geçmesine neden olmaktadır. Öğretmenler, istenmeyen davranışların olmadığı sınıfları hayal ederler, fakat böyle sınıflarla çok ender karşılaşır. Sınıfta birçok öğrenciyle baş etmek ve disiplini sağlamak zorundadırlar. Bu çalışmanın amacı, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik olarak geliştirilen belli başlı disiplin modelleri açıklanarak, okullarda meydana gelen disiplinsiz davranışların önlenmesine yönelik bazı öneriler sunmaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde; sınıf yönetimi kavramı üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde, sınıf yönetimi alanına giren konulara yer verilmiş, sınıf yönetiminin tanımlaması yapılarak sınıf yönetiminin amaçları, boyutları, sınıf ortamının fiziksel düzenlemeleri, plan- program, zaman, davranış, ilişki düzenlemeleri; sınıf yönetimini etkileyen faktörler, sınıf yöneticisinin sahip olması gereken nitelikler; sınıf yönetiminin süreçleri olan ders öncesi hazırlıklar, planlama; sınıf içi ilişkilerin düzenlenmesi için dikkat edilmesi gereken ilkeler, beden dilinin sınıf yönetimine etkisi ve etkili bir sınıf yönetimi için yapılması gerekenler; düzenli bir sınıf ortamı sağlamak için gerekli olan sınıf kurallarının oluşturulması ve öğretilmesi gibi konular ele alınmıştır.

---

¹ Bursalıoğlu Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış , Ankara, 1998, s. 16.

İkinci bölümde; öncelikle disiplin tanımına yer verilmiş, karşılaşılan disiplin anlayışları ve okullarda disiplini sağlamaya yardımcı belli başlı faktörler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Okullarda istenmeyen davranışların nedenleri ve disiplin sorunlarını önleyici yöntemler ile disiplin sorununa müdahale yöntemleri incelenmiştir. Buna ek olarak, sınıf disiplininin sağlanmasında karşılaşılan güçlükler ve bu disiplin sorunlarını önleyici yöntemler üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise; araştırmanın amacı, kısıtları, yöntemi, sınıf kurallarını oluşturma ve uygulama durumuna ilişkin bulgular, bu bulguların yüzde ve frekans dağılımları ve Ki-Kare Analizi ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

I. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ VE SINIF KURALLARI

1. SINIF YÖNETİMİ KAVRAMI

1.1. Sınıf Yönetimi

“Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir.”¹ İçinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir. Öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencinin katılımının sağlanmasıdır. Sınıf Yönetimi, sınıftaki kaynakların, insanların, zamanın yönetimidir.² Sınıf yönetimi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını, sınıfın bir öğrenme çerçevesi olarak hazırlanmasını, öğretimin planlanmasını ve yararlı etkinliklerle öğrencilerin meşgul olmasını en üst düzeye çıkarmak için yapılan düzenlemeleri, öğretim gruplarının yönetilmesi, anlaşmazlıkların çözümü ve öğrencilerin kişisel uyum sorunlarıyla uğraşılmasıdır.

Sınıf yönetimi dendiğinde dersin amaçlarının öğrencilere kazandırılması için, ders ve dersliklerle ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek, dersin amaçları doğrultusunda ilişkileri düzenleyerek, öğrenci davranışını denetleme ve yönlendirme akla gelmelidir. Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır. Sınıf, öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin hedefi olan öğrenci davranışının oluşması burada başlar. Eğitim için birincil kaynak olan öğrenci, öğretmen, program kaynaklar, sınıfın içindedir. Eğitim yönetiminin kalitesi, büyük ölçüde sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır.³

Sınıf yönetimi, öğretmenin, öğrencilerin eğitimsel amaçları etkili bir biçimde başarabilmeleri ve öğrenmelerini kolaylaştıracak sınıf koşullarını oluşturup geliştirdikleri bir takım karmaşık eylemler grubudur. Sınıf yönetimi, etkili öğretimin temel koşulu, etkili öğretmenin yaptığı en önemli ve en zor çalışma olarak düşünülebilir. Sınıf yönetimi, öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme-öğretme ortamının oluşturulması

---

¹ Başar, H., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2001, s. 14.

² Ünal, S.- Ada, S., Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2000, s. 35.

³ Özyürek, M., Sınıfta Davranış Yönetimi-Davranış Analizi, Ankara, 2001, s. 42.

ve yürütülmesi için yapılan sınıfın fiziksel ortamını düzenleme, kuralları oluşturma, derslerde dikkati çekebilme ve eğitsel etkinliklerde yer almayı sağlama gibi etkinlikler olarak tanımlanır. Sınıf yönetimi öğretim etkinliklerinin etkili ve verimli olması için gerekli koşulların oluşturulmasını sağlayan tüm etkinlik ve düzenlemelerle ilgilidir. Öğretimin etkililiği üzerine yapılan araştırmalar etkili sınıf yönetimi becerisinin öğretim başarısını belirleyen en önemli etmen olduğunu göstermektedir.⁴ Sınıf yönetimi alanına giren beş konu şunlardır:

- Sınıf yönetimini tam olarak öğrencilerin kişisel ve psikolojik gelişmelerine dayanmaktadır. Öğretmenler, ilk önce öğrenci gereksinimlerini ve bu gereksinimlerle ilintili olan davranışların ilişkisini anlamalı, daha sonra da sınıfta öğrencilerin kişisel gereksinimlerini karşılamak için iyi bir sınıf yönetimi sağlamalıdır.⁵
- Sınıf yönetimi, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisi ve sınıf ortamını destekleyici koşulların varlığı ile ilişkilidir. Daha çok istenebilir öğrenci davranışı oluşturmak; bireylerin öğrenmelerin temel alan ve psikolojik gereksinimlerini karşılayan çevrelerin varlığına bağlıdır.⁶
- Sınıf yönetimi, öğrencilerin bireysel ve sınıf grubunun akademik gereksinimlerini karşılayacak öğrenmeyi kolaylaştıracak öğretim yöntemlerini kullanmayı içerir.⁷
- Sınıf yönetimi, güvenli bir ortamın yaratılmasına yardım eden davranışsal standartları oluşturmaya ve geliştirmeye açık sınıf örgütünün oluşumuna olanak sağlayan, öğretimsel yöntemleri kullanmaya öğrencileri katan grup yöntemlerini ve örgütlemelerini kullanmayı içerir.⁸
- Sınıf yönetimi büyük ölçüde danışmanlığı ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını, inceleme ve düzeltmede öğrenci katılımını sağlayan davranışsal yöntemleri kullanma yeterliliğinin içerir.⁹

---

⁴ Varış, F., Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, 1998, s. 168.

⁵ Özsoy, O., Etkin Öğretmen, Etkin Öğrenci, Etkin Eğitim, İstanbul, 2003, s. 43.

⁶ Oskay, U., Birey Toplum İletişimi, Ankara, 1982, s. 123.

⁷ Büyükkaragöz, S.S. vd., Öğretmenlik Mesleğine Giriş–Eğitimin Temelleri, Konya, 1998, s. 18.

⁸ Sabuncuoğlu, Z.-Tüz, M., Örgütsel Psikoloji, 3. Baskı, Bursa, 1998, s.97.

⁹ Özkalp, E. vd., Davranış Bilimlerine Giriş, Eskişehir, 1994, s. 74.

Sınıf, eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir yaşama alanıdır. Ortalama 180 gün olan yıllık öğrenim süresinin önemli bir bölümü sınıfta geçer. Bu süre içinde, sınıfta öğretmen ve öğrenciler belli bir amaç ve program çerçevesinde sınıftaki yaşama katılırlar. Ancak sınıf içindeki yaşamın, önceden belirlenmiş olan amaçlara uygun bir biçimde gerçekleşmesinden öncelikle öğretmen sorumludur. Başka bir anlatımla, sınıfta öğrenme ortamlarının ve yaşantılarının düzenlenmesi ve yönetilmesi, öğretmenin sorumluluğundadır. Bu nedenle öğretmenin, sınıf yönetiminin ilke ve yöntemlerini bilmesi gerekir. Böylece sınıf içi yaşam, daha sıcak, üretken ve yararlı olur.¹⁰

Sınıfın iyi bir yönetime sahip olması, öğretmenin öğrencilerle iyi ilişkiler kurmasına bağlıdır. Burada önemli olan öğretmenin tutumudur.¹¹ “Öğretim etkinliklerinin etkili şekilde yürütülmesi büyük ölçüde sınıf yönetimiyle ilgilidir. Sınıf yönetimi, sınıf iklimi, etkileşim biçimi, öğrenci katılımı, fiziksel koşulların düzenlenmesi, istenmeyen davranışların kaldırılması gibi boyutları içerir.”¹² Son yıllarda yurt dışında ve ülkemizde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri sınıf yönetimidir. Sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunlar bir yandan öğretimin verimini düşürürken diğer yandan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen, yönetici ve velilerin en önemli sorunlardan biri okullarda istenmedik, öğrenme ortamını bozucu öğrenci davranışlarının artmasıdır.¹³

Herhangi bir öğretim kademesinde bir sınıfı gözlemlediğimiz zaman; bir ağızdan konuşan, birbirleri ile sohbe dalmış, ayağını uzatarak dinlenen, birbirine tebeşir atan öğrenciler görmemiz bizi hiç şaşırtmasın. Bu tür davranışlar öncelikle büyük şehirlerdeki okullarda sık sık görülmektedir. Kuşkusuz öğrencilerin bu davranışları eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilerken bir yandan da her geçen gün öğretmenleri yıldırma ve bazen çözüm bulamadıkları için çaresiz kalmalarına neden olmaktadır. Uzun yıllar öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışları disiplin sorunu olarak ele alınmış; okul yönetimi ya da öğretmenler bu tür davranışları gösteren öğrencileri korku ve baskı yoluyla yönetmeye çalışmışlardır. Bağırma, üzerine yürüme, itekleme, dayak vurma, yerme, tehdit etme, alay etme ve azarlama evlerde ve okullarda olağan durumlardır. Bu tür disiplin uygulamaları istismarcıdır. Okulda düzen sağlanırken çocuğun olumlu doğasına zarar verilir. Bunun yanı

---

¹⁰ Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 1998, s. 50.

¹¹ Büyükkaragöz, vd., a.g.k., s.18.

¹² Selçuk, Z., Okul Deneyimi ve Uygulama, Ankara, 2000, s. 34.

¹³ Başar, a.g.k., s. 18.

sıra çocukların duygusal, toplumsal ve eğitsel gelişmelerinin önü kesilir. Bu yaklaşımın sonucunda bir çocuk başarısızlıktan dehşet duyar, korku içinde yaşar, öğrenmeye karşı ilgisini yitirir. Çoğu zaman intikam duygularını yetişkin yaşamına taşır.¹⁴

Ancak günümüzde, baskıcı disiplin eskisi kadar etkili olmamaktadır. Bunun birçok nedeni vardır; en önemlisi günümüzde insan hakları ve demokrasi kavramlarının gelişmesi, yetişkinlerin ve çocukların, hükmedilmeyi ve denetlenmeyi koşulsuzca kabul etmemeleridir. Yapılan araştırmalar sınıfta kontrolü sadece öğrencilerin olumsuz davranışlarının engellenmesiyle mümkün olmadığını, bunun kapsamlı bir süreç olduğunu ortaya çıkarmıştır.¹⁵ Bu gelişmeler eğitimcilerin yeni arayışlar içine girmesine neden olmuştur.

1.2. Sınıf Yönetiminin Tanımı

Sınıf yönetiminin geniş bir kitle tarafından benimsenmiş tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Sınıf yönetimi çok boyutlu bir süreç olduğu için eğitimciler tarafından farklı bir biçimde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekilde verilebilir:

- Sınıf Yönetimi; sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir. Eğitim programlarının hazırlanması, kaynak ve işlemlerin organizasyonu, çevrenin maksimum verim için düzenlenmesi, öğrencilerdeki gelişimin izlenmesi, olası sorunların önlenmesidir.¹⁶
- Sınıf Yönetimi; öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır.¹⁷

Tanımlar incelendiğinde, eğitimcilerin tanımlarında sınıf yönetiminin farklı boyutlarını ön plana çıkardıkları görülmektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak sınıf yönetimi kapsamlı bir biçimde sınıfta hedefler doğrultusunda öğretim ve öğrenmenin meydana gelmesi için, öğretmenin öğrenme çevresi ve öğrenci davranışlarını düzenlemesi, kontrol etmesi ve değiştirilmesiyle ilgili teknik ve etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir.¹⁸

¹⁴ Humphreys, T., Disiplin Nedir? Ne Değildir?, (Çev. B. Çelik), İstanbul, 2000, s. 35.

¹⁵ Ünal – Ada, a.g.k., s. 35.

¹⁶ Küçükahmet, L., Öğretim İlke ve Yöntemleri., İstanbul, 1998, s. 31.

¹⁷ Erden, M., Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2005, s. 24.

¹⁸ İlgar, L., Eğitim yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2000, s. 29.

1.3. Sınıf Yönetiminin Amacı

Sınıf yönetimi, öğretimin etkili ve verimli olması için gerekli koşulların oluşturulmasını sağlayan tüm etkinlik ve düzenlemelerle ilgilidir. Etkili sınıf yönetimi öğretimin niteliğini etkiler. Eğitim programı ve günlük öğretimle ilgili işler öğrencileri güdüler, öğrencileri düşünmeye sevk eder, öğrenme ile ilgilenmelerini sağlar. Böylece öğrenciler olumsuz davranış gösterecek zaman bulamazlar.¹⁹ Sınıf yönetiminin amaçları şunlardır;²⁰

- Zamanın etkili kullanılmasını sağlama (Planlı Zaman, Ayrılmış Zaman, Meşgul Olunan Zaman, Akademik Öğrenme Zamanı),
- Sınıf yaşamının düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlama,
- Öğrencilerin kendi kendilerini yönetme becerilerini geliştirme.

Bu amaçlara ulaşıldığı zaman öğretmen, sınıf yönetimi konusunda sorunlarla karşılaşmaz ve buna bağlı olarak öğrenciler, sağlıklı bir ortamda eğitim-öğretim görme imkanı bulur. Ders, hem öğretmen hem de öğrenci açısından tatmin edici hale gelir.

1.4. Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıf yönetiminin boyutları farklı şekillerde gruplandırılmaktadır. Sınıf yönetiminin boyutları şunlardır;²¹

- Sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkin olanlar,
- Plan program etkinlikleri,
- Zaman düzenine yönelik etkinlikler,
- İlişki düzenlemeleri,
- Davranış düzenlemeleri.

Sınıfını başarılı bir şekilde yönetmek isteyen bir öğretmen, sınıf yönetiminin boyutlarını bilmeli ve bilinçli bir şekilde sınıfında uygulayabilmelidir. Bunu yaparken de herhangi bir sorun ve aksaklıkla karşılaşmamak için önceden plan yapmalı ve bu plana

---

¹⁹ Erden, a.g.k., s.26.

²⁰ Erdoğan, İ. Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği, İstanbul, 2001, s. 45.

²¹ Duman,T.-Ergün, M., "Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları", Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 137, Ankara, 1998, s. 57.

sadık kalmalıdır. Unutulmamalıdır ki, sınıf yönetiminde başarıyı devamlı kılmak ancak düzenli bir hazırlık ve planlamaya göre sağlanabilir ve devamlılık da ancak hazırlanan bu plana sürekli bir şekilde uyumla mümkün olabilir.

1.4.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Düzenlemeleri

Eğitim ortamının fiziksel özellikleri, etkili sınıf yönetiminin sağlanmasında önemli bir unsurdur. Sınıfta fiziksel değişkenlerin (öğrenci sayısı, ısı, ışık, renk, temizlik, görünüm, görüntü) düzenlenmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Etkili bir sınıf yönetimi için, eldeki olanaklar ölçüsünde fiziksel değişkenlerin güdüleyici, öğretici ve ilgi çekici biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Sınıf içi fiziksel düzen ifadesi öğrenme öğretme süreçleri için ayrılan ortamın sahip olması gereken özellikleri ve sistemin diğer öğelerle hedeflere ulaşma doğrultusunda uyumunu belirtir.²²

Sınıf ölçülerinin uyumu, duvarların boyalı olması ve renklerin uyumu, pencerelerin genişliği, perdeler, sıra, masa dolap gibi eşyaların niteliği ve düzeni, çiçek, resim tabloları, masa örtüsü gibi eşyaların bulunması, böylelikle öğrencinin kendini ifade edebileceği rahat bir ortam oluşturarak, okula ve sınıfa isteyerek gelmeleri sağlanabilir. Bir sınıfta bulunan öğrencilerin farklı hazır bulunuşlukları, yaşam biçimleri ve bireysel farklılıkları nedeni ile fiziksel ortam öğrenci özelliklerine göre değişiklik gösterir. Bu anlamda sınıf değişik özelliklere sahip bireylerin yaşadıkları kendine özgü özellikleri olan küçük bir topluluktur.²³ Sınıf, öğretmen ve öğrenci için en önemli öğrenme çevresidir. Öğretmenin öğretim yaklaşımına bağlı olarak sınıf etkinlikleri için farklı düzenlemelerin yapılması gerekir.

Sınıfın fiziksel düzeninin nasıl olacağı konusuna karar vermek için; çok fazla hareketin olacağı alanları belirlemek, öğrencinin öğretmeni kolayca görebildiğinden emin olmak, öğretim araç gerecinin kullanımı ve öğrenci gereçlerinin hemen ulaşılabilir olmasını sağlamak ve öğrencilerin, yapılan bütün etkinlikleri rahatça görebildiğinden emin olmak gerekir.²⁴

---

²² Tutkun, Ö.F, Sınıfta Yerleşim Düzeni, Ankara, 2002, s. 44.

²³ Tutkun, a.g.k., s. 44.

²⁴ Fidan, N., Okulda Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 1985, s. 46.

Sınıfın amaca uygun biçimde fiziksel düzeninden sorumlu olan öğretmen, sınıf mevcuduna, uygulayacağı öğretim yöntem ve metoduna, okulun fiziki şartlarına, derslerin özelliklerine göre öğrencileri için en uygun ortamı yaratmaya çalışır.²⁵ Eğitim ve öğretim için uygun ortamın yaratılmasıyla, istenilen etkili sınıf yönetimi için en önemli aşamalardan biri tamamlanmış olur.

1.4.2. Plan - Program

Eğitmcilerin amacı; bireyin davranışında istendik değişimleri etkili ve verimli biçimde oluşturmaktır. Bu sebeple her öğrenme yaşantısından fayda bekleyemeyiz. Yalnızca istendik davranışları meydana getirici yaşantılar geçerli öğrenme yaşantıları sayılabilir ve bu tür yaşantılara eğitimsel denilebilir. Eğitimsel yaşantılar, hem hedeflere hem de öğrencilere uygun, maksatlıca tasarlanmış, planlanmış ve gerçekleştirilmiş olmalıdır.²⁶ Eğitim öğretimin amaçları esas alınarak, yıllık, ünite, günlük planların yapılması, kaynakların belirlenip dağılımının sağlanması, iş ve işlem süreçlerinin belirlenmesi, araç sağlama, yöntem seçme, öğrenci özelliklerini belirleme, gelişimlerini izleme ve değerlendirme, öğrenci katılımını düzenleme, sınıf yönetiminin plan-program etkinlikleri çerçevesinde düşünülebilir.²⁷

Eğitim ve öğretim sınıfta belli bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilir. Bu kısıtlı zamanın tümü eğitsel amaçlar için kullanılmalıdır. Etkili bir sınıf yöneticisi olan öğretmen; dersin nasıl başlayacağını, nasıl bir yöntem izleyeceğini, araç-gereç ve malzemelerin nasıl ve ne zaman kullanılacağını, bunların nasıl dağıtılacağını, aktivitelerin ne zaman gerçekleşeceğini, dönüt ve düzeltme işlemlerinin nasıl yapılacağını, dersi nasıl bitireceğini ve daha sonraki etkinliğin bir karmaşa olamadan ne zaman başlayacağını planlamalıdır.²⁸ Bu şekilde bir planlamanın yapılması sınıf içindeki zamanın etkili kullanılmasına ve öğrenme için daha fazla zaman ayrılabilmesine yardımcı olacaktır. Plan-program, öğretmen için bir rehberdir. Faaliyetlerini plan-program dahilinde yürüten bir öğretmenin sınıfında, sınıf yönetimi açısından herhangi bir aksaklık ve problem yaşanmaz. Her şey bir düzen içerisinde başarılı bir şekilde devam eder.

---

²⁵ Tutkun, a.g.k., s. 46.

²⁶ Ertürk, S., Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, 1994, s. 28.

²⁷ Ünal - Ada, a.g.k., s. 47.

²⁸ İlgar, a.g.k.,s. 27.

1.4.3. Zaman

Sınıfta zamanın etkili bir şekilde kullanılması sınıf yönetiminin önemli bir boyutudur. Öğretmenler, sınıf içi etkinliklerini önceden planlayarak zamanı etkili kullanmaya çalışırlar. Zamanın etkili kullanımı öğrencilerin öğrenme fırsatlarını artırdığı gibi sınıf içinde istenmeyen davranışların oluşmasını da engeller. Öğretmenler, zaman yönetme becerilerini geliştirmek için; kendilerini değerlendirip gözlemleyebilmeli, hedef oluşturmalı ve stratejik planlamalar yapabilmelidirler.²⁹

Ayrıca öğretmenler derse girmeden önce zamanı nasıl kullanacaklarını planlayarak, derste gerekli araç gereçleri önceden hazırlayarak, sınıfa zamanında gelerek, derste işlenecek konu ve etkinliklerin ayrıntılı planlamasını önceden yaparak zamanı etkili kullanabilirler.³⁰ Bu sayede, zaman boşa harcanmamış ve eğitim-öğretim için daha çeşitli etkinliklerin yapılabilmesine fırsat tanınmış olur. Öğrencilerin boşta kalmalarına fırsat verilmediği için disiplinsiz davranışta bulunmaları engellenmiş olur.

1.4.4. Davranış Düzenlemeleri

Sınıf ortamının istenen davranışların olduğu bir yer haline getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, sorunların oluşmadan önce tahmin edilerek istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uymanın sağlanması davranış düzenlemeleri boyutunun içerisinde ele alınır. Öğretimin amaçlarını gerçekleştirebilmenin şartı, davranışları ve öğrenmeyi yeterince yönetebilmektir. Davranışları yönetmenin amacı kişinin kendi kendini kontrol eder hale getirilmesidir.³¹

Demokratik sınıf ortamı etkili davranış yönetiminin önemli değişkenlerinden biridir. Bu nedenle öğrencilere kendilerini yönetme olanağı sağlanmalıdır. Davranış anlamlı hedeflere dönük olarak yönetilebilir. Dolayısıyla herhangi bir davranışın öğrenciye kazandırılması için, öncelikle geçerli nedenlerin bulunması gerekir. Öğretmen, öğrencilerin hangi davranışları neden göstermeleri gerektiğini açık ve anlaşılır bir ifade ile anlatmalıdır. Öğretmenin öğrenciyi her yönüyle tanınması, davranışlarında tutarlı ve

---

²⁹ İlgar, a.g.k., s. 27.

³⁰ Türnüklü, A., "Sınıf Yönetiminin Öğretimdeki Yeri", Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı. 68, Ankara, 2000, s. 43.

³¹ Başar, a.g.k., s. 56.

istikrarlı olması, onları önce insan sonra da öğrenci olarak kabul etmesi gibi birçok şey olumlu sınıf atmosferinin yaratılmasını sağlar.³² Öğrenci davranışlarının beklenen düzeyde olması, yani sınıf kurallarına öğrenciler tarafından uyulması; öğrenme aktivitelerinin sorunsuz bir şekilde öğrencileri de derse katarak yapılabilmesi için temel koşullardan bir tanesidir. Bunun yanı sıra arzu edilmeyen davranışların önlenmesi de davranış yönetiminin temel stratejilerinden biridir. Etkili bir sınıf yönetimi için ilk adım sınıfta etkili bir öğrenme çevresi yaratmaktır. Öğretmenlerin sınıf yönetimi için öğrenme alanlarını nasıl oluşturduklarını, davranış problemleri için istenmeyen davranış oluşmadan hangi teknikleri kullandıklarını anlamak birinci derecede önemlidir.³³ Görüldüğü gibi, davranış düzenlemede sadece kurallar ve sözel uyarılar kullanmak yerine etkili bir öğrenme ortamı yaratmak ilk iş olmalıdır. Bu konuda bilgi sahibi olmak ve bilinçli bir şekilde hareket edebilmek için okul rehber öğretmenine veya psikologlara danışılmalı ve onlarla işbirliği içinde hareket edilmelidir.

1.4.5. İlişki Düzenlemeleri

Bu boyut içerisinde sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasını amaçlayan öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesi bulunmaktadır. Öğrenci ile öğretici arasında olumlu ilişki olmadan iyi bir öğrenme yapılamaz.³⁴

Öğretmenin etkin dinleme becerisine sahip olması önemlidir. Etkin dinleme uygun olmayan davranışları düzeltmek ve engellemek için fırsat sağlar. İyi dinleme becerilerini kullanmak empati yeteneğini açığa çıkarmayı, öğrenciyi desteklemeyi ve davranış gelişimini sağlar.³⁵ Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki açıklık ve saydamlık, önemseme, birbirinden ayrı davranabilme, gereksinimleri karşılıklı olarak giderebilme özelliklerini içerirse, iyi bir öğretmen öğrenci ilişkisi kurulmuş demektir. Bu durumda taraflar birbirlerine değer verir ve birbirinin bireyselliğine, yaratıcılığına ve gelişimine yardımcı olur.³⁶ Düzenli bir sınıf ortamı sağlamak için şu kurallar uygulanmalıdır;

---

³² İlgar, a.g.k., s. 29.

³³ Standford, J.P. - Emmer, E.T., Understanding Classroom Management: An Observation Guide, Boston, 1998, s. 63.

³⁴ Yörükoğlu, A., Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Ankara, 1984, s. 76.

³⁵ Kauffman, M.J. vd., Managing Classroom Behavior, The United States of America, 1998, s. 66.

³⁶ Gordon, T., Etkili Öğretmenlik Eğitimi, (Çev. E. Aksoy – B. Özkan), İstanbul, 1993, s. 56.

- Kuralların anlaşılması için sınıf içi etkinlikler oluşturunuz. Başarılı bir sınıf yöneticisi, öğretim yılının başlangıcında sınıf kurallarını öğrencilerin katılımını sağlayarak oluşturur. Bu kuralların öğrenciler tarafından öğrenilmesi ve benimsenmesi için çeşitli stratejiler uygular.³⁷
- Kurallar açıklanır, neden uyulması gerektiğini belirtilir. Kurallar ne kadar açık olursa ve öğrencilere açık bir şekilde anlatılırsa, öğretmenin düzeni sağlama ve sürdürme olasılığı o kadar artar. Bir kuralın yalnızca belirtilmesi yeterli değildir. Öğretmen, kurallar uyulmadığında bununla başa çıkabilme yeteneğini sergilemeli ve bu konuda tutarlı olduğunu göstermelidir.³⁸
- Sınıf içi etkinlikler uyum içinde yönetilir. Öğretmen sınıfı gözleme, etkinlikler için ipuçları sunma, etkinlikler arası geçişi sağlamada değişik yaklaşımlar uygulamalıdır.³⁹

1.5. Sınıf Yönetiminde Başvurulan Genel Yaklaşımlar

Sınıf içinde istenen düzeyde bir düzenin sağlanması öğretmenlerin en fazla uğraş verdiği bir iştir. Öğretmenlerin bu uğraşlarının genellikle birbirini izleyen dört aşamadan geçerek biçimlendiği gözlenir;⁴⁰

- Birinci Aşama: İstenmeyen davranışların görülmemesi.
- İkinci Aşama: İstenmeyen davranışın yapılmamasının söylenmesi.
- Üçüncü Aşama: İstenmeyen davranışın tekrar yapılmamasının söylenmesi.
- Dördüncü Aşama: Kuralların uygulanması.

Bu aşamaların dışında sınıf yönetimi konusunda başvurulan yaklaşımlar genel olarak tepkisel, önlemsel, gelişimsel, bütünsel olarak dörde ayrılabilir. Her modelin kullanımında, demokratikliğin veya öğrenci ağırlıklı olmanın seçenekleri birer yöntem olarak uygulanabilir. Sınıfa kitap veya defter getirmeyen bir öğrenci davranışının değiştirilmesi amacı ile tepkisel modeli kullanırken, öğrenciyle görüşme, veliyle haberleşme, okul yönetiminden yararlanma, aileye dış destek sağlama, yerel yönetimlerden yararlanma, hukuk sistemini devreye alma yöntemlerinden birini veya birkaçını kullanabilir. Yöntem seçimi amaçlara, olaya, tarafların özelliklerine göre değişir. Bu

³⁷ Özalp, İ., Yönetim ve Organizasyon, Eskişehir, 1996, s. 25.

³⁸ Özyürek, a.g.k., s. 49

³⁹ Paksoy, M.- Acar, C., Örgütsel İletişim, Eskişehir, 1996, s. 67.

⁴⁰ Jones, F.H., Positive Classroom Discipline, New York: Mc Graw. Hill, 1987, s. 45.

yöntemlerin kullanılış biçimleri farklı teknikler olarak görülür. Öğrenciyle görüşme yönteminde, doğrudan görüşme tekniği kullanılarak kitap ve defteri konu edilip soruna yaklaşılabileceği gibi, asıl konunun o olduğu fark ettirilmeden, başka bir konu ile giriş yapıp defter ve kitapla ilgili olanlar, sanki asıl konu o değilmiş gibi ele alınarak dolaylı görüşme tekniği kullanılır. İkinci teknik duyarlılığı yüksek çekingен çocuklarda ve açıkça tartışılması rahatsızlık yaratabilecek konularla ilgili konuşmalarda daha uygundur.⁴¹ Sınıf yönetimi konusunda başvurulmuş modeller ayrıntılı olarak açıklanacak olursa;

➤ Tepkisel Model: İstenmeyen bir düzenleniş sonucuna veya bir davranışa tepki olan sınıf yönetimi modelidir. Amacı; istenmeyen durum veya davranışın değiştirilmesidir. Bu anlamıyla, sınıf yönetiminin klasik modeli olduğu söylenebilir, işleyişi istenmeyen sonuç-tepki şeklindedir. Düzen sağlayıcı ödül, ceza türü etkinlikleri içerir. Etkinliklerin yönelimi, gruptan çok bireyedir. Bu modele sık başvurmak zorunda kalan öğretmenin, sınıf yönetimi becerilerinin yüksek olmadığı, diğer üç modeli gereğince kullanmadığı söylenebilir. Modelin zayıf yönlerinden biri de her tepkinin bir karşı tepki doğurur olmasıdır. Sınıfta istenmeyen bir davranış ve sonuç oluşmuşsa, bu modelin kullanılmasına da gereksinim duyulabilir.⁴²

➤ Önlemsel Model: Planlama düşüncesine bağlı, geleceği kestirme, istenmeyen davranış ve sonucu, olmadan önleme yönelimidir. Amacı, sınıf sorunlarının ortaya çıkmasına olanak vermeyici bir düzenleniş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinimi azaltmaktır. Bu model sınıf etkinliklerini bir “ kültürel sosyalleşme süreci” olarak ele alır. Sınıfta yanlış davranışa olanak vermeyen bir sosyal sistem oluşturmaya çalışır. Eğitim öncesi düzenlemeleri, istenen davranışın kolayca gösterilebileceği bir ortamı, istenmeyen davranıştan uzaklaştırıcı kuralları, plan ve programları, hazırlıkları içerir. Etkinlikler bireyde çok gruba yöneliktir.⁴³

➤ Gelişimsel Model: Sınıf yönetiminde öğrencilerin, fiziksel, duygusal, deneyimsel gelişim düzeylerinin gerektirdiği uygulamaların gerçekleştirilmesini esas alır.

---

⁴¹ Başar, a.g.k., ss. 49-51.

⁴² Terzi, A.R., Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları, Ankara, 2002, s. 29

⁴³ Başar, a.g.k., s. 51.

Bir uygulamaya geçilmeden önce öğrencilerin bu uygulamaya hazırlanmasını öngörür.⁴⁴
Bu uygulama dört basamaktan oluşur;⁴⁵

- Birinci Basamak: On yaşına kadar süren, nasıl öğrenci olunacağını öğrenildiği zamandır. Öğretmene çok iş düşer.
- İkinci Basamak: On-on iki yaş arası dönemdir. Sınıf yönetimine verilen ağırlık azalır. Öğrenciler olgunlaşma yolunda, sınıf düzenine uymaya, öğretmeni hoşnut etmeye isteklidir.
- Üçüncü Basamak: On iki – on beş yaş arası dönemdir. Öğrenciler zevk ve destek almak için birbirlerine bakarlar, yetke görüntüsü verirler. Öğretmeni sıkıntıya sokmayı seçebilir. Bunun sonucunda arkadaşının beğenisini de kazanabilirler. Sınıf yönetimi kurallarının nedenlerini ararlar.
- Dördüncü Basamak: Lise yıllarıdır. Öğrenciler kim olduklarını, nasıl davranmaları gerektiğini anlamaya başlarlar, sosyalleşir, akıllanırlar, yönetim sorunları azalır. Çocukta ana-baba ve yetişkinlerin etkisi yirmi yaş dolaylarına kadar gittikçe azalır, sonra artar. Arkadaşlarının etkisi ise gittikçe artar. Bu iki etkinin kesiştiği on iki yaş dolayı, öğretmen ve ana- baba için sıkıntılı yıllardır.

➤ Bütünsel Model: Sınıf yönetimi algılarını bütünleştiren bütünsel sınıf yönetimi modelinde önlemsel sınıf yönetimi modeline öncelik verme, gruba olduğu kadar bireye de yönelme, istenen davranışa ulaşabilmek için istenmeyen nedenlerini ortadan kaldırma vardır. İstenen davranışın uygun ortamlarda gerçekleşeceği bilincine dayanarak ortam düzenlemeye, bütün önlemsel yönetim çabalarına karşın oluşabilecek istenmeyen davranışları düzeltmek amacıyla tepkisel yönetim araçlarından yararlanmaya çalışılır. Bu etkinlikler sürecinde seçilecek davranış örgüleri öğrencinin gelişim basamakları ile uyumlu olanlardan seçilir. Bu model için sınıf yönetiminin sistem modeli denebilir. Modelin çevre boyutunda; okul, aile, boş zaman etkinliklerinin yer aldığı arkadaş çevresi vardır.⁴⁶

Hiçbiri tek başına sürekli olarak kullanılabilirlikte değildir. Bunların her birinin yerine göre kullanılabilirliği durumlar olsa da sınıfın etkili bir şekilde yönetilmesini daha geniş boyutlarda ele almak gereklidir.⁴⁷ Etkili bir sınıf yönetimi için dersin işlenişi,

⁴⁴ Keskinöğlü, M. Ş., Yüzünden Okumak, İstanbul, 2006, s. 154.

⁴⁵ Yavuzer, H., Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 1993, s.85.

⁴⁶ Keskinöğlü, a.g.k., s. 155.

⁴⁷ Başar, a.g.k., s. 55.

öğrenci, öğretmen, aile, ortam, çevre, okulun ve sınıfın büyüklüğü ve yönetim yapısı gibi sınıf yönetimini etkileyen faktörler bulunmaktadır.

1.5.1. Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler

Sağlıklı bir sınıf ortamı yaratmak ve verimli bir ders işlemek için sınıf yönetiminin başarıyla sürdürülmesi gerekmektedir. Bunu sağlarken ise, dersin işlenişi, öğrenci, öğretmen, ortam, çevre, aile, okul ve sınıfın büyüklüğünün ve yönetim yapısının göz önünde bulundurulması gerekir.⁴⁸

Dersin İşlenişi; Sınıf yönetimi dersin işlenişi ile yakından ilişkilidir. Yani bir ders iyi ve etkili yöntemlerle işlenebilirse sınıf da iyi bir şekilde yönetilebilir. Yani etkili ve doğru ders işleyiş yöntemlerinin kullanılması ile sınıfın yönetilmesi de kolaylaşır.⁴⁹ Öğrenci; Öğrencilerin gelişimsel durumu, yaşı, kültürel özellikleri, başarı ve ruhsal durumu gibi özellikleri sınıf yönetimini etkiler.⁵⁰ Öğretmen; Öğretmenin kişilik özellikleri, öğretim tarzı, meslekteki deneyimi, kültürü, sağlığı gibi özellikleri sınıf yönetimini etkileyebilir.⁵¹

Ortam; İçinde yaşanılan zamanın özelliği, örneğin gergin zamanların yaşanması veya çok neşeli bir ortamın olması sınıf yönetimini etkileyebilir.⁵² Çevre; Çevre gelişim psikolojisi literatüründe bireyin gelişimini etkileyen ve kalıtımsal olmayan her şey “çevre” ile ifade edilmekte; sosyal psikolojide ise çevre kavramı ile genellikle diğer insanların oluşturduğu sosyal çevre ya da kişiler arası etkileşim ifade edilmektedir. Daha bütüncül bir yaklaşım olan ekolojik psikolojide ise “çevre”, sosyal ve fiziksel özellikleriyle bir bütün olarak ele alınmakta, bireyin davranışları ve gelişimi bir bütün içinde değerlendirilmektedir. Okul ve sınıf, çevrenin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla sınıfta yaşanan sorunlar bir anlamda çevrenin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla sınıfta yaşanan sorunlar bir anlamda çevrenin bir uzantısı olarak görülebilir.⁵³ Aile; Ailenin gelir düzeyi, eğitim durumu, kültürü, kaç kişiden oluştuğu, aile bireyleri arasındaki ilişkiler, ailenin

---

⁴⁸ Başar, a.g.k., s. 58.

⁴⁹ Celep, C., Sınıf Yönetimi ve Disiplini, Ankara, 2002, s. 117.

⁵⁰ Senemoğlu, N., Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara, 2001, s. 66.

⁵¹ Senemoğlu, a.g.k. s. 67.

⁵² Sönmez, V., Program Geliştirme Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1987, s. 95.

⁵³ İlgar, a.g.k., s. 89.

içinde yaşadığı çevre gibi özellikler de sınıf yönetimini etkiler.⁵⁴ Aile içinde sürekli kavga ve şiddete tanık olan çocuklar, psikolojileri bozulacağı için disiplin dışı davranışlar göstererek sınıf yönetimini güçleştirirler.

Okulun Büyüklüğü; Bu başlık altında sınıf yönetimini etkileyen öncelikli etken okulun sahip olduğu öğrenci sayısıdır. Araştırmalara göre küçük okullarda kişiler arası ilişkiler, Öğrenci- öğretmen etkileşimi, program ve öğretim uygulamaları daha iyi yürütülmektedir. Ayrıca küçük okullarda ve sınıflarda öğrenci başarısı ve öğretmenin morali de yüksek olmakta ve disiplin problemi çok yaşanmamaktadır.⁵⁵ Okulun büyüklüğüne dayalı olarak ortaya çıkan bütün bu sonuçlar sınıf yönetimi açısından da önemlidir. Sınıfın Büyüklüğü; Belirtildiği gibi, yapılan araştırmalar herhangi bir gruptaki üyelerin davranışı grubun büyüklüğüne göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Grubun büyüklüğü arttıkça üyelerin etkinliği ve katılımı azalmaktadır. Yine büyük gruplarda bireyler yapılan tartışmalardan daha az doyum sağlamaktadır. Diğer taraftan da küçük gruplarda da gruba olan bağlılık ve üyelerin doyumu ve benlik saygıları daha yüksek olmaktadır.⁵⁶ Yine küçük gruplarda üyeler daha az devamsızlık yapmaktadırlar ve yaptığı işi önemsemektedirler. Yönetim Yapısı; Okulun yönetsel yapısının çok merkeziyetçi ve bürokratik veya esnek olması, yöneticinin yönetim tarzı sınıf yönetimini etkiler.⁵⁷ Öğretmen, herhangi bir sorun karşısında okul idaresinin tepkisine göre tedirginlik ve belirsizlik yaşayabilir.

1.5.2. Sınıf Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Sınıf yöneticisinin sahip olması gereken temel özelliklerin ve niteliklerin olması gerektiğini herhangi bir yerde yöneticilik yapan kişinin sahip olması gereken nitelikleri dikkate alarak cevaplayabiliriz. Yani, herhangi bir kurumu yöneten kişi için ne gibi temel nitelikler gerekliyse sınıf yöneten kişi(öğretmen) içinde benzer nitelikler gereklidir. Bu durumda sınıf yöneticisi bazı önemli niteliklere sahip olmalıdır.⁵⁸

---

⁵⁴ Celep, a.g.k., s. 11.

⁵⁵ Varış, F., Eğitimde Program Geliştirme Teoriler ve Teknikler, İstanbul, 1996, s. 55.

⁵⁶ Özdemir, Ö., Sınıf Yönetiminde Çevre Etkeni, Eğitim Yönetimi, Ankara, 1993, s. 48.

⁵⁷ Ünal - Ada, a.g.k., s. 99.

⁵⁸ Ünal - Ada, a.g.k., ss. 103-108.

Sınıf yöneticisi bilgili olmalıdır; Sınıf yöneticisi genel olarak öğretmenlik yaptığı alanı ve özel olarak öğrettiği konuyu çok iyi bilmelidir. Ayrıca yönetimin temel ilkelerini ve niteliklerini de iyi bilmelidir. Rehberlik ilke ve tekniklerini bilmesi gerekir.⁵⁹

Sınıf yöneticisi yetenekli olmalıdır; Öğretmen bildiklerini öğretebilecek nitelikte olmalıdır. Aşağıda sıralanan nitelikler sınıf yöneticisinin sahip olduğu bilgi temelini işe yaraması için gerekli olan özellikler olarak düşünülebilir:⁶⁰

- Güdüleyebilme,
- Başarıya odaklanma,
- Etkili iletişim kurma,
- Sorun çözebilme,
- Karar verebilme,
- Sınıfı takım haline getirebilme,
- Değerlendirme yapabilme,
- Çatışmaları çözebilme,
- Plan yapabilme,
- Zamanı yönetebilme,
- İnsiyatifi elinde tutma.

Sınıf yöneticisi deneyimli olmalıdır; Sınıfı etkili bir şekilde yönetebilmek için geliştirilen yaklaşımlar ve teknikler belirli durumlarla yüz yüze kalmadan çok fazla anlam taşımayabilir. Bu yüzden sınıf yönetiminin başarılı bir şekilde yapılabilmesi için bir ölçüde zaman içinde karşılaşılabilecek durumlarla kazanılacak deneyimlere bağlı olacağı için sınıf yöneticisinin bildikleri ve öğrendiklerini uygulaması gerekir.⁶¹

Sınıf yöneticisi sağlıklı olmalıdır; Öğretmen sağlıklı olmalı ve sağlığını korumalıdır. Sık sık hastalanan, çalışma gücü azalan, neşesini yitiren, görevine sürekli gelemeyen öğretmen eğitim-öğretim işini de sağlıklı yürütemez. Öğretmenin sağlıklı ve canlı olması ölçüsünde öğrenciler de sağlıklı ve canlı olur.⁶² Çünkü öğretmen, öğrencinin gözünde en önemli örnek insandır. Bu nedenle öğretmenin ruh ve beden sağlığındaki

---

⁵⁹ Mandino, O., Dünyadaki En Büyük Satıcı, (Çev. A. B. Dicleli), İstanbul, 2002, s. 123.

⁶⁰ Mandino, a.g.k., s. 125.

⁶¹ Özyürek, M., Sınıf Yönetimi, Ankara,2001, s. 78.

⁶² Altın, C., Öğretmen El Kitabı, İstanbul,1999, s. 102.

problemler öğrencileri hemen etkileyecektir. Öğrencide derse karşı isteksizlik ve ilgisizlik, buna bağlı olarak da devamsızlık problemleri ortaya çıkacaktır.

1.6. Sınıf Yönetiminin Süreçleri

Sınıf yönetiminde ders öncesi, ders esnasında ve dersten sonra planlı olarak yapılması gerekli olan faaliyetler; ders öncesi hazırlıklar, ders öncesi planlama etkinlikleri, sınıf içi etkinliklerin düzenlenmesinden oluşmaktadır.⁶³ Bu faaliyetler eksiksiz bir şekilde yerine getirildiği sürece etkili bir sınıf yönetiminden söz edilebilir. Aksi takdirde verilen çabalar yetersiz kalır.

1.6.1. Ders Öncesi Hazırlıklar

Ders öncesinde öğretmenin, öğrencilerin ve öğretim ortamının uygun şekilde hazırlanması gereklidir. Bu faaliyetler şunlardır;

➤ Sınıf Yöneticisinin (öğretmen) Hazırlanması: Sınıf yöneticisi, fiziksel hazır oluşluğun yanında ruhsal olarak da rahat ve dengeli bir yapıya sahip olmalıdır. Yapılacak her türlü işte güdülenmenin önemli olduğu gerçeğinden hareketle sınıf yöneticisinin de kendisini ders öncesi güdülemesi gerekir. Ders başlamadan önce başarıya odaklanmış ve inanmış olması gerekir.⁶⁴

➤ Sınıfın Fiziksel Durumu ile İlgili Düzenlemeler: Sınıf, çevreyi yansıtacak şekilde düzenlenmelidir, sınıfta değişik köşeler oluşturulmalı, sınıf ortamı eşzamanlı bir şekilde, gizliliği önleyecek şekilde düzenlenmelidir. Sınıf, belirli bir sürekliliğe sahip olmalı ve sınıfta bulunan öğrenci sayısına dikkat edilmelidir.⁶⁵

➤ Sınıfın Oturma Düzeni: Öğrencilerin oturma düzeni de sınıf yönetimi açısından önemli bir unsurdur. İdeal oturma düzeni sınıfın yaş düzeyine, dersin işleniş yöntemine göre değişebilir. Ancak her türlü oturma düzeni için gözden kaçırılmaması

---

⁶³ Varış, a.g.k. , s. 78.

⁶⁴ Gordon, a.g.k., s. 78.

⁶⁵ Tutkun, a.g.k., s. 105.

gereken durum, öğrencilerin kendileri arasında ve öğretmenle etkileşimlerinin en iyi şekilde sağlanıyor olmasıdır.⁶⁶

➤ Sınıfın Fiziksel Durumu: Sınıfın ışıklandırma düzeneği öğrencilerin dikkatlerini dağıtmayacak ve onları yormayacak şekilde olmalıdır. Sınıfın sıcaklığı da mevsimlere göre öğretmen ve öğrencileri bunaltmayacak ayarında olmalıdır. Sınıf temiz ve gürültüden uzak olmalıdır. Sonuç olarak bütün bu özelliklerin bileşkesi olarak sınıf iyi bir görünüme sahip olmalıdır.⁶⁷ Sınıf, öğrencilerin çalışmalar yapmalarını sağlayıcı şekilde düzenlenmelidir. Sınıf, arkadaşlık kurmaya ve paylaşmaya ortam sağlayıcı, güvenli ve konforlu olmalıdır. Sınıfta bulunan materyaller düzenli bir şekilde yerleştirilmelidir. Sınıfın, öğrencilerin kendilerini ait ve değerli hissetmelerini sağlayan özelliklere sahip olması gerekir. Öğrencilerin yapmaları gerekenleri belirten düzenlemeler olmalıdır.⁶⁸

1.6.2. Ders Öncesi Planlama Etkinlikleri

Sınıf düzeninin sağlanmasında ders öncesi yapılması gereken ikinci iş plan yapmaktır. Dersin işlenişi ile ilgili plan yapılmazsa sınıf içi etkinlikler sıkıcı hale gelebilir. Planda yer alması gereken basamaklar şunlardır;

➤ Birinci Basamak (Hazırlık evresi): Öncelikle hangi davranışların kazandırılacağı belirlenir. Dersin işlenişi sırasında kullanılacak araç ve gereçler saptanır.⁶⁹

➤ İkinci Basamak (Dersin İşlenişi): Dersin işlenişi aşağıdaki sıraya göre yapıldığında öğrencilerin dikkati daha kolay ve uzun süre canlı tutulabilir ve ilginin başka yönlere kayması engellenebilir;⁷⁰

- Dikkat çekme,
- Güdüleme,
- Hedef davranışlar,
- Geçiş - Açıklama,
- Geliştirme- Sunu,
- Özetleme,

---

⁶⁶ Tutkun, a.g.k., s. 106.

⁶⁷ Özdemir, a.g.k., s. 110.

⁶⁸ Türnüklü, a.g.m., s. 43.

⁶⁹ Varış, a.g.k. s. 98.

⁷⁰ Varış, a.g.k. ss. 98-99.

- Ödev verme,
- Tekrar güdüleme,
- Kapanış.

➤ Üçüncü Basamak (Değerlendirme): Bu aşamada hedef davranışların elde edilen sonuçlara göre ne ölçüde kazandırıldığını ortaya koyacak etkinlikler belirlenir. Herhangi bir eksikliğin ve yanlışlığın düzeltilmesi için nelerin yapılacağı belirlenir.⁷¹

1.6.3. Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlenmesi

Sınıf içi ilişkilerinin düzenlenmesinde iletişim ve beden dili özel bir öneme sahiptir. Özellikle de eğitimcilerin bu konularda yeterli eğitimi almaları sağlanmalıdır.⁷² Eğitimcilerin karşılarındaki muhatapları çocuklar olduğu için iletişim çok daha becerikli ve bedensel hareketlerin karşındakine nasıl bir mesaj vereceği konusunda daha bilinçli hareket etmeleri gerekmektedir. İletişim ve beden dili ile ilgili olarak dikkat edilmesi gerekli hususlar; sınıf içi etkinlikte dikkat edilmesi gereken ilkeler ve beden dilinin sınıf yönetimine etkisidir.

1.6.3.1. Sınıf İçi İletişimde Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler

Öğretmen öğrenciye göndereceği mesajın önemine inanmalıdır. Bunu belirli bir amaç için yaptığının bilincinde olmalıdır. Mesajı gönderirken, içeriğinin öğrencinin gelişim ve eğitim düzeyi gibi özelliklere uygun olmasına dikkat etmelidir. Öğretmen mesajı gönderirken göze, kulağa, diğer duyu organlarına hitap edebilen kanallar bulmalı ve kullanmalıdır. Öğretmen kendisini mesaj gönderen tek kişi olarak algılamamalıdır. Öğrencinin de kendisine mesaj gönderebileceğini kabul etmelidir. Öğretmen, öğrenci ile ilişkilerde yapmacık bir davranış içine girmemelidir. Öğretmen herhangi bir şeyden rahatsız olduğu zaman sen dilini kullanmamalıdır. Rahatsızlığını ben dilini kullanarak ifade etmelidir.⁷³ Burada öğretmenin hitap konusundaki ustalığından oldukça fazla yararlanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

---

⁷¹ Özyürek, a.g.k., s. 95.

⁷² Altıntaş, E. - Çamur, D., Beden Dili Sözsüz İletişim, İstanbul, 2005, s. 47.

⁷³ Önder, A., "Etkili İletişim Becerileri", Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 149, Ankara, 2001, s. 21.

1.6.3.2. Beden Dili ve Sınıf Yönetimi

Duyguları ifade etmenin en iyi yollarından biri de beden dilidir. Öğretmenin öncelikle bedensel duyu organlarının sağlıklı olması, öncelikle iyi bir şekilde görmesi ve duyması gerekir. Sınıfta istenmeyen olumsuz davranışlarla karşılaşıldığı zaman sözel ve öğretimsel önlemlerin yanında beden dili de kullanılabilir. Sınıfta herhangi bir sorun karşısında sakin olmak gerekir. Beden dilini sınıfın her tarafını kontrol edebilecek şekilde kullanmalıdır.⁷⁴

Öğretmenin uygun olmayan davranışı gösteren kişi veya kişilere ani bir şekilde bakması kendisinin durumdan hoşnutsuz olduğu mesajını verir. Burada öğrencilerin de beden dilini izlemesi ve anlaşılması gerekir. Beden dili öğretmene güç veren veya öğretmenin gücünü azaltan bir unsurdur. Öğretmenin gücünü beden dilini kullanarak arttırabilmesi için öncelikle susması, yavaşlaması, sakinleşmesi, yakın olması ve birkaç saniye duraksaması gibi hareketleri yapması önerilebilir.⁷⁵ Çoğu zaman bedensel bir hareket, uzun uzun kurulan cümlelerden çok daha fazla etkili olabilmektedir. Bu nedenle öğretmen, beden dilini doğru kullanmayı öğrenmelidir.

1.7. Etkili Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetiminin önemli bir boyutu davranış yönetimi ile ilgilidir. Öğretmenin sınıfı yönetirken işini zorlaştıran olumsuz davranışlar söz konusu olabilir. Böylesi durumlarda öğretmenin yapması gereken, sınıf içinde öğrenci davranışlarını etkili bir şekilde yönetmektir. Etkili sınıf yönetimi için öğretmenlerin bazı bilgi ve becerilere sahip olması gerekmektedir.⁷⁶

Öğretmen öğrencilerin davranışlarını etkileyen etmenleri bilmelidir. Sınıfta öğrenciler bazı ortak davranış göstermekle birlikte her öğrenci birbirinden farklıdır. Öğrencilerin kişilik özellikleri, aile yapıları, yakın toplumsal çevreleri, gelişim özellikleri, ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Tüm bu özellikler öğrencinin sınıf içindeki davranışlarını

---

⁷⁴ Baltaş, Z. – Baltaş, A., İletişim Becerinizin Sessiz Anahtarı Sessiz Diliniz - Bedenin Dili, İstanbul, 1999, s. 33.

⁷⁵ Bursalıoğlu, a.g.k., s. 135.

⁷⁶ Çelik, V., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2002, s. 56.

etkiler.⁷⁷ Öğretmen sınıf içinde olumlu öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci ilişkisi yaratabilmelidir. Öğretimin temelini öğrencilerin kendi aralarındaki ve öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşim ve iletişim oluşturur. Öğretmen, kendi duygu ve düşüncelerini açık ve olumlu bir havada ifade edebilmelidir. Öğrencilerden gelen iletileri, önyargısız olarak açık bir biçimde anlayabilmelidir. Her sınıf 25-35 öğrenciden oluşan küçük bir gruptur. Bu grubun dinamiğinin olumlu olarak yönlendirilebilmesi ve öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenmesi gerekir.⁷⁸

Öğretmen sınıfta öğrenciler için etkili bir öğrenme ortamı yaratabilmelidir. Olumlu öğrenme ortamının yaratılmasında öğretmenin öğretmenlik becerileri önemli rol oynar. Olumlu sınıf ortamının yaratılmasında sınıf yönetimi açısından öğrencilerin güdülenmesi, sınıfın fiziksel koşulları, sınıf kuralları ve öğretim yöntemleri önemli rol oynar.⁷⁹

Öğretmen, öğretmenlik becerilerini kullanarak öğrencileri güdüleyici bir ortam yaratmalıdır. Sınıfın büyüklüğü, sıraların yerleşim biçimi; ısınma, havalandırma, ışık vb. fiziksel özellikleri dış çevre ile ilişkisi; öğretim araç ve materyallerinin yeri; öğretmenin konumu, hatta eşyaların, duvarların rengi gibi konular öğretimin niteliğini etkiler. Sınıf yönetiminin ayrılmaz parçası olan kurallar ve işlemler sınıfta düzenin sağlanması ve öğrenme zamanının artırılmasında önemli rol oynar. Öğrenciyi sürekli güdüleyebilmek ve ilgisini çekebilmek için, öğretim etkinliklerinin iyi düzenlenmesi gerekir.⁸⁰

Öğretmen davranış değiştirme yöntem ve tekniklerini bilmelidir. Sınıfta öğretimi güçleştiren en önemli etmenlerdendir. Sınıfta olumsuz davranışlar sergileyen öğrencilerdir. Sınıf ortamındaki gürültü, öğrencilerin çalışmasını engeller, öğretim etkilerini kesintiye uğraştırır. Bu nedenle öğretmenin sınıfta öğretimi engelleyen olumsuz öğrenci davranış ve davranışlarını anında durulması ve öğrencilerin bu tür davranışlarını değiştirecek yöntem ve teknikleri kullanması gerekir.⁸¹

---

⁷⁷ Enç, M., Eğitim Ruhbilimi, İstanbul, 1981, s. 110.

⁷⁸ Özyürek, a.g.k., s. 68.

⁷⁹ Özsoy, a.g.k., s. 58.

⁸⁰ Gözütok, D.F., Öğretmenliği Geliştiriyorum, Ankara, 2000, s. 126.

⁸¹ Gözütok, a.g.k., s. 129.

1.8. Ders Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü ile İlgili Bazı Öneriler

Bir dersin verimli şekilde geçmesi ancak etkili bir sınıf yönetimi ile sağlanabilir. Aksi takdirde ders, hem öğretmen hem de öğrenciler için sevilmeyen ve isteksizce yapılan bir faaliyet haline gelir. Ders sırasında sınıf yönetimi ile ilgili her hangi bir sorunla karşılaşmamak için ders öncesinde, ders sırasında ve ders sonrasında yapılması gerekenler çok iyi düşünülüp planlanmalı ve uygulanmalıdır.⁸²

Dersten Önce:⁸³

- Derse iyi hazırlanmalı ve her şey açık seçik planlanmalı,
- Hazırlık yapılırken çeşitli etkinliklerden yararlanmak için plan yapılmalı,
- Planlanan çalışmanın öğrenci düzeyine uygunluğunu denetlenmeli,
- Hızlı ve yavaş öğrenen öğrenciler için ek etkinlikler hazırlanmalı,
- Dersten önce araç gereç ve gösterilenlerin, kullanıma hazır olup olmadığı kontrol edilmeli,
- Olanak varsa dersten önce sınıfın düzeni gözden geçirilmeli,
- Sınıfa öğrencilerden önce girilmeli.

Derse Başlarken:⁸⁴

- Öğrencilerin sınıfa girişleri kontrol edilmeli,
- Başlamadan önce, öğrencilerin sınıfa yerleşmeleri sağlanmalı, dikkatleri derse çekilmeli,
- Kesintiler ve derse geç gelmelerle ilgili işlemler çabucak tamamlanmalı.

Ders Sırasında:⁸⁵

- Öğrencilerin adları öğrenilerek ders sırasında adları ile hitap edilmeli,
- Yönergeler açık bir biçimde ifade edilmeli,
- Öğrencilere konuşulurken göz teması kurmaya çalışılmalı,
- Sınıf görüş alanında tutularak her köşesinde ne olup bittiğinden haberdar olunmalı,

---

⁸² Tutkun, a.g.k., s. 105.

⁸³ İnan, N. U., "Öğretim Yöntemleri", Milli Eğitim Dergisi, Sayı.158, Ankara, 2003, s. 33.

⁸⁴ İnan, a.g.m., ss. 33-34.

⁸⁵ Varış, a.g.k., s. 49.

- Etkinliklerin süresi öğrencilerin dikkat sürelerine uygun şekilde olmalı.

Hareketlerde:⁸⁶

- Sınıfa arka dönülmemeli,
- Bir etkinlikten diğerine geçiş dikkatle takip edilmeli,
- Öğrencilere soru sorularak sık sık onlardan dönüt alınmalı,
- Sorular, sınıfın tümüne yöneltilmeli ve bütün öğrencilere soru sorulmuş olması sağlanmalı,
- Övgü ve yüreklendirmelerden yararlanılmalı,
- Öğrencilere için yardımcı ve destek olunmalı.

Sorun Çıktığında:⁸⁷

- Ne yapılması gerekiyorsa iş uzatmadan yapılmalı,
- Gereksiz bir tartışmaya girmekten kaçınılmalı,
- Kişi üzerinde değil davranış üzerinde durulmalı,
- Ölçüler, açık bir biçimde ortaya koyulmalı ve ödün verilmemeli,
- Gerektiğinde uygun cezaların verilmesinde kararlı ve işlemlerin yapılmasında tutarlı olunmalı.

Dersin Sonunda:⁸⁸

- Dersi bitirmeden önce öğrencilere toparlanmaları için fırsat verilmeli,
- Öğrencilerin sınıftan ayrılmalarına izin vermeden önce sınıfın düzenli olmasını sağlamak için öğrenciler uyarılmalı,
- Öğrencilerin sınıftan çıkmalarına izin vermeden önce sessizlik ve düzen sağlanmalı.

Dersten Sonra:⁸⁹

- Dersin bir değerlendirmesi yazılarak dosyada, ders planının arkasına koyulmalı.
- Yapılan yanlışlar ve gelecek derste düzeltilebilecek eksiklikler ayrı ayrı not edilmeli.

---

⁸⁶ Tertemiz, N., Sınıf Yönetimi ve Disiplin, Ankara, 2002, s. 98.

⁸⁷ Gürüz, D. – Yaylacı, G., İletişimci Gözüyle İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, 2004, s. 39.

⁸⁸ Ünal - Ada, a.g.k., s. 75.

⁸⁹ Özyürek, a.g.k., s. 44.

2. SINIF KURALLARI

Sınıf yönetimi, etkili ve verimli bir eğitim ortamı oluşturmaya dönük kurallar, kavramlar ve ilkeler dizgesidir. Sınıftaki tüm etkinliklerin belli kurallar dizisi içinde gerçekleşmesi beklenir. Kural, sınıfta yer alan eğitim yaşantılarının amaçlarına dönük kararlar dizisi ya da ilişkilerin sağlıklı ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılan yazılı ve yazısız düzenlemeler olarak tanımlanabilir.⁹⁰

Kurallar öğrencilerin okul ve sınıf içindeki davranışlarını düzenler, benzer ve istendik davranışlarda bulunmalarını sağlar. Her okulun, yöneticiler tarafından belirlenmiş bazı kuralları vardır. Okula devam etme, derslere zamanında girme, arkadaşlarına ve okul eşyalarına zarar vermeme, derslere hazırlanarak gelme tüm bu kurallara örnek verilebilir. Bu kurallar okuldaki tüm öğrenciler için geçerlidir. Yönetim tarafından belirlenen bu kurallara uymamanın bazı yaptırımları vardır. Öğrenciler yönetim tarafından belirlenen kuralları ilkokulun birinci sınıfından itibaren öğrenirler.⁹¹ Okulun genel kurallarının yanısıra, her öğretmenin öğrenciden beklediği bazı davranışlar vardır. Bir öğretmen öğrencilerin oturduğu yerde söz almasını uygun görürken, bir başkası ayakta söz almasını bekleyebilir. Öğretmenler arasındaki bu görüş farklılıkları sınıfta olumsuz bir havanın oluşmasına neden olabilir. Bu nedenle her öğretmen, sınıfta kendi kurallarını da açık seçik ortaya koymalıdır.

Sınıfın kendine özgü karmaşık yapısı ve ilişki biçimi kural koymayı ve uygulamayı gerekli kılmaktadır. Öğrencileri istenmeyen davranışlardan uzak tutma, sergilemeye devam edilen kabul edilemez davranışlardan vazgeçirme girişimlerinde ve öğrencilere yönelik beklentilerin gerçekleşmesinde öğretmenin en büyük destekleyicisi sınıf kurallarıdır. Kendisinden beklenenleri ve beklenmeyenleri önceden iyi bilen öğrenci daha dikkatli davranmaya gayret edecektir. Sınıf kuralları gerek öğretmen gerekse öğrencinin haklarını karşılıklı koruduğu için iki yönlü yarar sağlar. Sınıf kuralları, öğretmeni defalarca yeni ve yeniden karar alma sıkıntısından kurtarır, tarafsız davranmayı sağlar, yetkiyi meşrulaştırır, emir, istek ve beklentilerin benimsenmesini sağlar, ödül ve cezayı kişiselleştirmekten kurtararak kabul edilmesini sağlar, değerlendirme standartlarını oluşturur. Buna karşın kuralların amacı, ölçüsü, uygulama biçimi iyi belirlenmediği zaman yarar yerine zarar

---

⁹⁰ Erden, a.g.k., s. 38.

⁹¹ İnan, a.g.m., s. 34.

verir.⁹² Kural ve işlemlerin sınıf yönetimi ve öğretim açısından pek çok yararı vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrenciye doğru davranış yollarını göstererek, sınıfta olumsuz öğrenci davranışlarının meydana gelmesini önler.⁹³
- Öğrencilere hangi durumlarda nasıl davranılacağını gösterdiği için gereksiz zaman kaybını engeller.⁹⁴
- Öğrencileri belli bir etkinliğe başlarken belirsizlikten kurtararak; kendilerini güvende hissetmelerine, etkinliğin sessizce ve belli bir düzen içinde yürütmesine yardımcı olarak; etkinliğin başarıya ulaşmasını ve öğrencilerin başarılı olmasını sağlar.⁹⁵

Sınıf kuralları tarafların karşılıklı beklentilerinin gerçekleşmesini sağlayacak bir düzen oluşturmayı amaçlar. Yazılı ya da informal olabilir. Alt sınıflarda yazılı olması sosyal ve zihinsel gelişim açısından daha uygundur. Kendisinden nelerin beklendiğini, neleri yapmasının uygun olmadığını bilmek öğretmenlerin ve öğrencilerin işlerini kolaylaştırır. Öğrenciler kural olmasından çok kuralsızlıktan ve belirsizlikten rahatsız olurlar. Ancak kimi zaman kurallar aşırı abartılmakta ve olmazsa olmaz kalıplar haline getirilmektedir. Bu durum kuralı araç olmaktan ziyade amaç haline getirir ve öğrencilerin moralini bozar.⁹⁶ Öğretmen gerektiğinde kuralları esnetmelidir. Fakat bu asla tutarsızlık biçiminde kendini göstermemelidir. Adalet duygusu çocuklarda özellikle kendileriyle ilgili durumlarda çok güçlüdür ve çabuk kırılır.

Sınıf kuralları, amaca gidişi kolaylaştırmalı, görev dışı davranışı azaltıp, görevle ilgili olanı çoğaltmalı, öğrenme ortamı ve çevresinin rahatlığını-güvenliğini sağlamalı, komşu sınıfın ve yakın kişilerin rahatsız edilmesini önlemeli, amaca uygun davranışların standartlarını belirtmelidir. Bu amaçlara hizmet etmeyen kurallar gereksizdir. Gereksiz bir kural, diğer kuralların da gereksiz olabileceğini düşündürür, kurallara karşı çıkılmasına neden olur, bu tür bir kurala göre ceza alan öğrenci, ders ve okuldan soğuyabilir, zamanını kuralı değiştirmeye ayırabilir.⁹⁷

---

⁹² Senemoğlu, a.g.k., s. 76.

⁹³ Büyükkaragöz, S.S. - Çivi, C., Genel Öğretim Metotları, Konya, 1992, s. 63.

⁹⁴ Büyükkaragöz - Çivi, a.g.k., s. 65.

⁹⁵ Özyürek, a.g.k., s. 69.

⁹⁶ Selçuk, a.g.k., s. 135.

⁹⁷ Tertemiz, a.g.k., s. 86.

Kuralların aşırı katılıkla izlenmesi, tekdüzelik, can sıkıntısı, hatta haksızlık yaratır, değişik durumlarda gösterilmesi de gereken esnekliği önler, ilişkileri mekanikleştirir. Katı kuralcılık, amaçlarla araçların yer değiştirmesine neden olur. Böylece kurallar araç olmaktan çıkar, kurala uymak amaç olur tıpkı yaşamak için yemenin, yemek için yaşamaya dönüşmesi gibi. Öğrencinin davranışını engelleme yerine mantığına seslenilirse kurallara ait davranışın değiştirilmesi kolaylaşır. Çünkü engelleme, hırçınlık, direnme, olumsuz davranış yaratır. Buna karşın öğrencinin mantığına seslenilmesi olumlu davranış yaratılmasını hızlandırır. Aynı şekilde kuralların yukarıdan aşağıya asla değişmez mutlak doğrular şeklinde dikte ettirilmesi de olumsuz davranış yaratır. Egemen olmak amacına dönük bu tutum işlemeyen veya hatalı olan kuralların değiştirilmesini güçleştirir. Ayrıca bu, hem öğrencilerin kişilik gelişimlerini olumsuz yönde etkiler hem de sınıftaki yaşamı can sıkıcı bir hale getirir.⁹⁸ Kurallarla ilgili olarak şu iki nokta çok önemlidir:⁹⁹

- Öğrencilerin nasıl davranmaları gerektiğine karar vermek,
- Kurallardaki davranışlarla ilgili açıklamaları kesinlikle öğrenci için net ve açık bir biçimde yapmak.

Sınıf kuralları; hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından kabul edilmeli, kurallar mantıklı olmalı ve koşullar değiştikçe kurallar da değişmeli, kuralların oluşturulmasında öğrenciler ve öğretmen birlikte davranmalıdır. Kurallar olumlu biçimde ifade edilmelidir. Yapılmaması gerekenler yerine yapılması gerekenler belirtilmelidir. Kurallar gözlemlenebilir davranışlara odaklanmalıdır. Kuralların sayısı az olmalı ve birbirleriyle bağlantılı olmalı ve kurallar sınıf içinde kolaylıkla görülebilecek bir yere asılmalıdır. Ayrıca her kural sadece bir davranışa yönelik olmalıdır.¹⁰⁰ Sadece kurallar koymak öğrenciden istenilen davranış için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle öğretmen, kuralların sahip olması gerektiği bu kriterleri göz önünde bulundurmalıdır.

2.1. Sınıf Kurallarının Oluşturulması

Kurallar oluşturulurken öğrencilerle ortak karar alındığında öğrencilerin kurala uyma olasılığı artmaktadır. Belirlenen kural sayısının sınıf düzeyine göre farklılaşmakla birlikte az olmasında yarar vardır. Kurallar belirli dönemlerde gözden geçirilmeli ve

---

⁹⁸ Özsoy, a.g.k., s. 64.

⁹⁹ Varış, a.g.k., s. 69.

¹⁰⁰ Halis, İ., Demokratik Sınıf Ortamı İçin Profesyonel Sınıf Yönetimi, Konya, 2001, s. 76.

öğretimsel akışı kolaylaştırmaktan ziyade güçleştiren kurallar varsa iptal edilmelidir. Gereksiz bir kural bıkkınlık yaratır ve tüm kuralların gereksiz olduğunu hissettirir.¹⁰¹

Kurallar uymak için konur. Öğrencilerin kurallara bağlılığı, demokratik katılımı gerçekleştirir. Öğrenci kuralı öğretmenle birlikte belirlerse, bu kuralı içselleştirir. Öğrencinin onayı alınarak hazırlanan sınıf kuralları öğrenci tarafından daha anlamlı görülür. Kuralı onaylayan ve öğretmenle birlikte belirleyen öğrenci, kuralın sonucuna da katlanmak zorundadır. Kural belirleme sürecine katılan öğrenci, kuralları daha iyi yorumlayabilir ve karşılaştığı sorunlara çözüm önerileri geliştirebilir. Kurallar oluşturulurken hoş yaşantılarla kurallar arasında çağrışımlar kurulmalıdır. Kuraldan bahsedildiğinde öğrenciler çok olumsuz duygular anımsamamalıdır. Bu amaçla kural oluşturma süreci hoş ve yaratıcı etkinliklerle zenginleştirilebilir. Kural koymada önemli olan, öğretmen ve öğrencilerin ortak bir algı dayanağından hareketle anlayış birliğine ulaşmalarıdır. Öğrencilerin önceden bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması kuralların geçerliklerini artırır.¹⁰²

Kurallar oluşturarak öğretmenler sınıfta ne olabileceği konusunda uyanık olduklarını ifade ederler. Öğrenciler de yılın başından itibaren öğretmenin davranışla ilgili yaklaşımını ve beklentisini anlarlar. Kuralların sadece ne olduğunu ifade etmek yetmez. Öğretmen aynı zamanda kurallar bozulduğunda neler olacağını da göstermelidir. Sınıf kurallarının kullanışlı ve etkili olması için kuralların belirlenmesinde özenli davranılması gerekir.¹⁰³ Kuralların belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır;¹⁰⁴

- Sınıf kuralları ile okul kuralları uyumlu olmalıdır.
- Kurallar öğrencilerle birlikte belirlenmelidir.
- Sınıfta beklenen olumlu davranışlar tanımlanmalı, olumlu ifadelerle kural cümlesi haline getirilmelidir.
- Kurallar önemli davranışları kapsamalıdır.
- Kural sayısı az olmalıdır.
- Kural ifadeleri kısa ve açık olmalıdır.
- Kurallar gözlenebilir davranışları belirlemedir.
- Kurallara uyma ve uymama davranışlarının sonucu belirlenmelidir.

---

¹⁰¹ Türkoğlu,A., 99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş, İzmir, 1996, s. 103.

¹⁰² Çelik, a.g.k., s. 79.

¹⁰³ Celep, a.g.k., s. 261.

¹⁰⁴ İnan, a.g.m., s. 34.

Sınıf içi davranış kurallarının etkili, uygulanabilir, öğrenmeyi kolaylaştırıcı, istenmeyen davranışları önleyici olabilmesi, kuralların saptanma biçimine göre değişmektedir. Öğretmenler sınıf kurallarını belirlemeden önce okul kurallarını ve bununla ilgili olarak öğretmen sorumluluklarını bilmelidir. Okul kurallarının bazılarının yasaklanan davranışları (koridorda koşmayın), bazıları da istenen davranışları (öğretmeni sessizce bekleyin) belirtir. Öğretmen sınıf kurallarının belirlenme sürecine öğrencileri ne kadar katacağına karar vermelidir. Öğretmenlerin çoğu, kuralların oluşturulmasında öğrencilerin görüşlerinin alınmasını ne kadar önemli olduğunun farkında değildirler ve kuralların belirlenme sürecine öğrencileri katmazlar. Oysa öğrencilerin kuralların oluşturulmasına katılmaları, onların bu kuralları benimsemelerine ve kuralların sonuçlarına gönüllü olarak bağlı olmalarına olumlu etkide bulunmaktadır.¹⁰⁵

Öğretmenler, öncelikle sınıf kurallarının belirlenmesinde öğrencileri ne ölçüde katabileceklerine karar vermelidir. Demokratik anlayışa sahip bir öğretmen, sınıf kurallarının belirlenmesinde öğrenci katılımını sağlar ve kuralların mantığını öğrencilerle birlikte tartışır.¹⁰⁶ Kuralları oluştururken şu üç nokta önemlidir:

- *Kurallar akla uygun ve gerekli olmalıdır.* “Her zaman sıranızda sessizce oturun” gibi bir kural öğrenciler için uygun değildir. İlköğretim çağındaki öğrenciler çok güçlü biçimde hareket etme ihtiyacındadırlar. Böyle bir kural oluşturmak, öğrencilerde hayal kırıklığı ve huzursuzluk yaratır.¹⁰⁷
- *Kurallar anlaşılabilir ve anlamlı olmalıdır.* “Kibar olun.” Öğrenciler için çok anlaşılır değildir. Kuralı yansıtacak belirli örnekler belirleyerek, öğrencilerle tartışmak gerekir. Yeni başlayan öğretmenler kendi hazırladıkları kuralları sunduklarında ya da birkaç kuralı kendileri birkaçını da öğrencileri belirlediğinde kendilerini çok daha rahat hissederler.¹⁰⁸
- *Sınıf kuralları okul kuralları ile tutarlı olmalıdır.*¹⁰⁹

Ayrıca kuralları oluştururken öğretmenin öğretim yöntemi ve eğitim felsefesi, öğrencilerinin yaş ve olgunluğu, okulun kuralları, sınıfta geliştirilmek istenen atmosfer ve

---

¹⁰⁵ Bursalıoğlu, a.g.k., s. 93

¹⁰⁶ Gözütok, a.g.k., s. 126.

¹⁰⁷ Özyürek, a.g.k., s. 75.

¹⁰⁸ Özyürek, a.g.k., s. 76.

¹⁰⁹ Gözütok, a.g.k., s. 132.

kurallar için öne sürülen gerekçeler göz önünde bulundurulmalıdır.¹¹⁰ Böylelikle, kuralların mantığı öğrenciler tarafından bilinir ve kurallara uyma konusunda öğrenciler daha istekli ve bilinçli hareket ederler.

2.2. Kuralların Öğretilmesi ve İncelenmesi

Sınıf kurallarının belirlenmesinden sonra sanki ders konusuymuş gibi ilk deste, öğretmenin öğrencilere kuralları öğretmesi gerekir. Böylece öğrenciler kuralları anlar. Kuralların öğretilmesi sürecinde; kuralların açıklanması, tartışma, dönüt, düzeltme ve tekrar öğretme yer almalıdır. Kuralların altında yatan mantığın öğrencilerce anlaşılması ve öğrencilere her bir kural için ne tür beklentiler olduğunun sunulması çok önemlidir. Kurallara uyulmasının ve kuralların çiğnenmesinin sonuçları sınıfta tartışılmalıdır. Ödül ve yaptırımların kurallara göre belirlenmesi gerekmektedir. Ödüller yazılı, sözlü ya da sözlü olmayan ifadeler ve dokunma gibi sosyal pekiştiricileri; sınıf başkanı olma, oyun oynama, bilgisayarda çalışma, istediği bir şeyi okuma gibi etkinlik ya da ayrıcalıkları; sertifika, poster gibi maddi pekiştiricileri ve puan, yıldız, bilet gibi maddi ödüllere dönüştürülebilecek simgesel pekiştiricileri içerebilir. Öğrenciler, eğer kurala uymazlarsa belirli bir yaptırımla karşılaşacaklarını da bilmelidirler.¹¹¹ Eğer değişik sınıf ortamları ve etkinlikleri için farklı kurallar uygulanacaksa, bunlar açıklanmalıdır. Daha sonra bu kurallar bir kartona yazılabilir ve sınıfın öğrenciler tarafından kolaylıkla görülecek bir yere asılabilir. Sınıf kurallarının ve bu kuralları uygulama sonuçlarının yazılı olduğu bir raporun kopyası ana babalara gönderilebilir.¹¹² Kuralların sunulması ve tartışılmasındaki amaç; öğrencilerin kuralları anlamalarına, kurallarla bağlantılı olarak kendi sorumluluklarını bilmelerine, kurallara uymayı kabul etmelerine yardımcı olmaktır.

Her eğitim kademesinde, öğretim yılı başladıktan birkaç hafta sonra kuralların incelenmesi ve yeniden gözden geçirilmesi önemlidir. Bu incelemelerin ilk hafta her gün, ikinci hafta haftada üç kez ve daha sonraki günlerde ayda bir kez yapılması önerilir. Ayrıca ilk birkaç haftada öğrencilerin kendi davranışlarını incelemeleri ve bir değişiklik yapıp yapılmaması gerektiği konusunda değerlendirmeler yapmaları da yararlı olabilir. Bu konuda yıl boyunca belli aralarla incelemeler yapılması, istenen davranışların

---

¹¹⁰ Çelik, a.g.k., s. 65.

¹¹¹ Halis, a.g.k., s. 76.

¹¹² Türnüklü, a.g.m., s. 44.

oluşturulması açısından önemlidir. Özellikle tatillerin hemen sonrasında sınıf kuralları yeniden incelenmelidir.¹¹³ Dönem başladıktan sonra sınıfa yeni bir öğrenci gelmesi durumunda; sınıfa yeni gelen öğrenci ile konuşulması, kuralları bilen ve bunlara uyan bir öğrencinin bu süreçte yardımcı olması, kurala uymada devamlılık sağlama açısından önemlidir. Çocuklara kurallar, soyut semboller olan sözcüklerle tartışmak yerine, kuralları birlikte uygulayarak benimsetilmeli, kuralların nedenleri onların anlayabilecekleri şekilde eylemlerle ve somut yollarla açıklanmalı, ana-baba ve öğretmenler, her şeyden önce söylediklerini kendileri uygulayarak iyi birer model olmalıdır.¹¹⁴

Sınıf kurallarının öğretilmesinde öğretmen, tüm sınıfın dikkatini çektikten sonra öğretmek istediği kuralı açıklamaya başlamalı, kuralın ne işe yaradığı ve neden konmuş olduğu konusunda öğrencilerin görüşlerini sormalı, kurala uyulduğu ve uyulmadığı zaman ortaya çıkabilen olası sonuçları sınıfla tartışmalı, gereken hallerde “rol yapma tekniği” kullanmalı, tüm öğrencilerin kuralı anladığından emin olmalıdır.¹¹⁵ Ayrıca öğretmen birkaç kuralı bir arda öğretmeye kalkmamalı bir kural iyice öğrenildikten sonra diğerine geçmeli, kurallara uyanları ilk zamanlarda sık sık pekiştirmelidir. Uymayanları duruma göre görmezden gelmeyi veya ara sıra uyardırmayı seçebilir.¹¹⁶

Oluşturulan kurallar öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun karakterlerle yazılıp sınıfın uygun bir yerine asılmalıdır. Okul öncesi dönem ve birinci sınıf için kuralların poster ve resimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Burada amaç oluşturulan ve uyulması gereken kuralların öğrenciler tarafından hatırlanılmasına yardımcı olmaktır.¹¹⁷ Sınıfta karmaşayı azaltmak için, öğrencilere sınıf kurallarını ve rutinlerini bilinçli, tam ve dikkatli bir biçimde sanki akademik bir içerik öğretiliyormuş gibi öğretilmelidir. Etkili öğretmenler okulun ilk birkaç gününü öğrencilere okul ve sınıf kuralları ile rutinleri öğretmeye harcarlar. Devam eden ilk üç haftada bunları gözden geçirir ve pekiştirirler. Genel davranış kuralları koymak ve belirlenen kuralları öğrencilerin anlamalarını ve hatırlamalarını ummak yeterli değildir.¹¹⁸ Onun yerine terimleri olabildiğince açık tanımlamak, açıklamaları tartışmak ve birçok örnek vermek gerekir. Unutulmamalıdır ki iyi kurallar belirlemek sadece ilk adımdır.

---

¹¹³ Friedrich, K.- Seiwert, L.J., Başarı Stratejileri, (Çev. S. Tümiş), İstanbul, 2004, s. 97.

¹¹⁴ Senemoğlu, a.g.k., s. 157.

¹¹⁵ Yeşilyaprak, B., Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Ankara, 2000, s. 124.

¹¹⁶ Özyürek, a.g.k., s. 75.

¹¹⁷ Aksoy, N., a.g.k., s. 145.

¹¹⁸ Duman - Ergün, a.g.k., s. 104.

Kurallar davranışları yönetir. Sınıfın yapısının oluşumu ve sosyal normlarla ilgili çerçeveyi belirlemek için kurallar gereklidir. Sayıları üç ile altı arasında değişebilir. Öğrencilerin diğer arkadaşlarıyla etkileşimlerini, zamanı, yeri ve materyalleri kurallar belirtir. Kurallar daima uygulanmalı ve değişmemelidir, duruma göre değişiklik olmamalıdır (kurallar durumsal değildir). En etkili kurallar; anlaşılabilir, yapılabilir, yönetilebilir, olumlu ve davranışı açıklayıcı olanlardır. Kurallar, amaçları açıklar ama amaçlar en mükemmeli anlatır ve tüm öğrencilerin fiziksel ve zihinsel yetenekleri bunlara uygun olmayabilir.¹¹⁹ Amaçların kural olmasına kalkışmak öğretmen ve öğrenciler için sık sık hayal kırıklığı kaynağı olabilir. Bu nedenle amaçlarla, istenilen davranışın kazanılması için konulan kurallar birbirine karıştırılmamalıdır.

---

¹¹⁹ Özkalp, vd., a.g.k., s. 66.

II. BÖLÜM

SINIF DİSİPLİNİ VE SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

1. DİSİPLİN VE SINIF DİSİPLİNİ KAVRAMI

1.1. Disiplin Kavramı ve Disiplin Anlayışları

Son zamanlarda disiplin ve disiplinli sınıf anlayışımız değişmiştir. Eskiden disiplinde temel ölçü sessizlikti. Bu da çok fazla otoriter bir yöntemle sağlanmaya çalışılırdı. Şimdi bu anlayış yerini, sınıfın havasının eskiye göre daha az baskıcı olduğu bir anlayışa bırakmıştır. Artık çağdaş eğitim anlayışı, dersin durumuna ve uygulanan yönetime göre, öğrencilerin derste alçak sesle birbirleriyle konuşmalarına, hatta sınıfta dolaşmalarına karşı daha hoş görüldür.¹ Tablo-1’de eski ve yeni eğitim ve öğretim sisteminde disiplin anlayışlarının mukayesesi yapılmıştır.²

Tablo -1: Disiplin Anlayışlarının Mukayesesi

ESKİ	YENİ
İlgi ve istekler baskı altına alınır	İlgi ve isteklere yön verilir
Korkutularak kontrol sağlanır	Problemlere ve isteklere rehberlik edilir
Katı kurallara önem verilir	Benimsenen davranış normları önemlidir
Sessizliğe düzene ve pasifliğe önem	Çalışkanlık, işbirliği ve yardımseverlik
Olumsuz davranışlar cezalandırılır	Olumlu davranışlar teşvik edilir
Otoriteye dayalı öznel kontrol var	Öğrenci-öğretmen işbirliği var

Disiplin anlayışlarının karşılaştırılmasından sonra, üzerinde durulması gereken diğer bir konu da çeşitli disiplin uygulamalarıdır.³ Öğretmenin, yapıcı disiplin, engelleyici disiplin ve düzeltici disiplin uygulamalarını kullanması, eğitim-öğretim sırasında disiplin sorunlarını önlemede ona önemli ölçüde kolaylık sağlar.

¹ Özsoy, a.g.k., s. 75.

² Tertemiz, a.g.k., s. 53.

³ Tertemiz, a.g.k., s. 57.

1.1.1. Yapıcı Disiplin

Disiplin problemlerini problem çıktıktan sonra önlemek, çıkmadan önlemekten daha güçtür.⁴ Problemin çıkmadan önlenmesinde şu hususlara dikkat edilmelidir;

- Yapmalardan çok yapılar üzerinde durulmalıdır. Örneğin, öğrencilere yere çöp atmayın, sırayı karalamayın demek yerine, ondan bunun olumlularını istemek daha iyidir. Çöpleri çöp kutusuna atın, sıraları temiz tutun demek daha faydalı olacaktır. Öğrencilere emir vererek iş yaptırmak yerine, neden yapması gerektiğine inandırarak yaptırmak esastır. Susun konuşmayın, gürültü yapmayın demek yerine, bunların nedenleri üzerinde durulmalıdır.⁵
- Derslere zamanında başlanıp, zamanında bitirilerek öğrencilerin boş kalması engellenmeli ve ders sırasında alakasız konulardan kaçınılarak ilginin dağılmasına engel olunmalıdır.⁶
- Derslerde ilgiyi sürekli tutmak ve dalgınlığı önlemek için değişik yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bunun için çalışma biçimi öğrencinin ilgisini çekecek şekilde zaman zaman değiştirilmelidir. Öğrenci yapılan öğretimin faydalarına inandırılmalıdır.⁷
- Öğrencinin kişiliğine saygı gösterilmelidir. Sınıfta öğrenci ile alay eden, her an bir disiplin problemi çıkacakmış gibi davranan öğretmen, öğrenciler tarafından sevilmez ve kabul görmez.⁸

Eğer öğretmen sınıfında, açıklanan bu yolları tutarlı bir şekilde izlerse, o öğretmenin sınıfında disiplin sorunları ortaya çıkmadan önce engellenmiş olur ve ilerleyen zamanda da bu sorunlara zaman harcamak zorunda kalmak yerine zamanı daha verimli faaliyetler için ayırmış olur.

1.1.2. Engelleyici Disiplin

Elimizde olmayan nedenlerle ortaya çıkabilecek problemleri ve gergin durumları, öğretmenlik becerisiyle önlemek ve büyütmeden yatıştırıp yok etmektir. Anne–babasından

---

⁴ Ünal - Ada, a.g.k., s. 46.

⁵ Türkmen, İ., Etken İletişim Modeli, Ankara, 1992, s. 66.

⁶ Büyükkaragöz, vd., a.g.k., ss. 18-19.

⁷ Terzi, a.g.k., ss. 139-145.

⁸ Terzi, a.g.k., s. 148

birini kaybetmiş veya anne–babası sürekli kavga eden bir çocuğun ailevi problemlerini çözmek öğretmenin işi değildir. Fakat bu tür problemlerin öğrencinin davranışına yansımaları durumunda, bu öğrenciyle yakından ilgilenilerek yaşadığı problemin öğrencide yarattığı olumsuz durumu ortadan kaldırmaya çalışılabilir.⁹ Bu tür durumlar öğrenci açısından çok hassas konular olduğu için probleme yaklaşımda öğretmenin tedbirli hareket etmesi gerekir. Aksi takdirde öğrenci daha fazla incinebilir ve olumsuz tepkiler verebilir. Öğretmen, şu hususlara dikkat etmelidir;

- Öğrencilerin isimleri öğrenilmelidir. Böylece öğrenci kendisine değer verildiğini hisseder.¹⁰
- Öğrencilerin sınıftaki oturma planı dikkatle hazırlanmalıdır. Bunun için de öncelikle öğrencileri iyi gözlemlemek ve davranış şekillerine göre daha sonra değişiklikler yapmak gerekir.¹¹
- Ders sırasında samimi ve ciddi olunmalıdır. Böyle bir durumda olan öğretmenin sınıfında disiplin problemi azdır.¹²
- Öğrenciyle göz teması kurma, el işaretleri yapma, başı hafif oynatma gibi sözlü olmayan ipuçları kullanılabilir.¹³
- Öğrencilerle teker teker ilgilenilmelidir. Özel problemlerine çare aranmalıdır. Öğrenci karşısında duyguları açığa vurmaktan kaçınılmalıdır.¹⁴
- Sınıfın karşısında kararsız kalarak, şaşkınlığa düşmekten kaçınılmalıdır. Öğrenciler karşısında kararlı olunmalıdır. Aksi takdirde öğrencilerin gözünde öğretmen, güçsüz ve aciz görünür.¹⁵

Öğrencinin yaşadığı problemin davranışına olumsuz olarak yansımalarına engel olmak, disiplinsiz davranışa dönüşmeden önce müdahale etmek bir öğretmenin yapması gereken en önemli ve akıllıca işidir. Bu sayede öğrencinin, disiplin dışı hareket etmesinin önüne geçilmiş olur.

⁹ Büyükkaragöz, vd., a.g.k., s. 23.

¹⁰ Gates, I., Eğitim Psikolojisi, (Çev. N. Sarı), İstanbul, 1968, s. 93.

¹¹ Tutkun, a.g.k., s.75.

¹² Türkoğlu, A., Öğretmenlik Mesleğine Tutkun , Ankara, 2002, s. 98.

¹³ Celep, a.g.k., s. 262.

¹⁴ Celep, a.g.k., s. 262.

¹⁵ Türkmen, a.g.k., s. 96.

1.1.3.Düzeltilici Disiplin

Bütün önleyici çabalarımıza rağmen yeniden suç işlenmişse, ona karşı alınacak tavırlarla, öğrencinin bir daha suç işlememesinin sağlanmasıdır.¹⁶ Okullarda, suç işlemiş öğrencilere karşı davranışlarda dikkate alınması gereken hususlar şunlardır;

- Dersin işlenişini engelleyen öğrenci veya öğrenciler, diğer arkadaşlarından uzakta, onlarla göz teması gibi iletişim kuramayacağı bir yerde oturtulabilir. Bu süre zarfında davranışında herhangi bir düzelme veya pişmanlık gözlenirse derse tekrar katılmasına izin verilebilir.¹⁷
- Öğrenciye hatası anlatılarak bir daha yapmamak üzere özür dilemesi sağlanabilir.¹⁸
- Problem ortadan kalktıktan sonra artık hatırlatılmamalı ve üzerinde durulmamalıdır. Bazı öğretmenler çok önceden işlenmiş suçları arkadaşlarının yanında öğrencinin yüzüne vururlar. Böyle bir davranış yeni gerginliklere ve öğrencinin, arkadaşlarından ve öğretmenden uzaklaşmasına neden olabilir.¹⁹
- Küçük olaylar kesinlikle büyütülmemelidir. Mesela, okul bahçesinde top oynayan ve pencere camı kıran bir öğrencinin disiplin kuruluna verilmesi çok ağır bir cezalandırma değildir. Öğrenciden cam parasının alınması ve yaptığıının yanlış olduğu anlatılarak olayın büyütülmeden yatıştırılması gerekir.²⁰

Sınıf içinde disiplin sorunlarıyla hiç karşılaşmamak neredeyse olanaksızdır. Önemli olan, karşılaşılan bu sorunlarla baş edebilme tekniklerini doğru seçebilme ve uygulayabilmektir. Ancak o zaman sağlıklı bir eğitim-öğretim ortamı sağlanabilir ve disiplin sorunları azaltılabilir.

1.2. Sınıf Disiplini Kavramı ve Tanımı

Genel anlamda disiplin kavramı, bir amaçla bir araya gelmiş insan grubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak için seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması

---

¹⁶ Ünal - Ada, a.g.k. s. 139.

¹⁷ Celep, a.g.k., s. 262.

¹⁸ Aksoy, N., Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar , Ankara, 2000, s. 49.

¹⁹ Ataman, A., Sınıf İçinde Karşılaşılan Disiplin Problemler ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler, Ankara, 2002, s. 112.

²⁰ Ünal - Ada, a.g.k., s. 141.

için alınan önlemleri ifade eder.²¹ Disiplin denilince daha çok sıkı / katı kurallara dayalı düzen anlaşılmakta ve akla ceza gelmektedir. Oysa disiplin, sadece ceza vermekten ibaret bir iş olmayıp; olumsuz davranışların ortaya çıkmasını önlemek için tutarlı ve kararlı davranışlarda bulunmaktır.²² Kısaca disiplin, yapılan işlerin belli bir düzen içerisinde yürütülmesidir.

Son yıllarda özellikle modern toplumlarda okulda ve sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıflarda önemli bir problem olarak ortaya çıktığı gözlenmektedir. Bu konuda yurt dışında yapılmış olan araştırmalar, yaklaşık olarak öğretmenlerin %54'ünün, öğrencilerde gözlenen davranış problemlerinin sınıftaki öğretimi aksattığını ifade ettikleri görülmüştür.²³

Disiplin, uyulması gereken kurallar listesinden çok, amaçlı etkinlikler, uygun çevre, birlikte çalışma, kendi kendini kontrol gibi kavramları içerir. Amacını açık seçik olarak bilmeyen, etkinlik için uygun çevre bulamayan öğrencileri, yeterince başarılı olamadıklarında suçlamamak gerekir. 20 kişilik bir sınıfta 50 kişinin ders dinlemeye zorlanması ya da kalabalık bir laboratuvarında öğrencilerden deneylerin sonuçlarını bulmalarının istenmesi disiplin sorunu yaratacaktır.²⁴

Bazı sınıflarda öğrenciler, öğrenme konusuyla ilgili olarak öğretmenin sorularını sessizce dinlemekte ve cevaplamak üzere istekle parmak kaldırmaktadırlar. Bu tür sınıflarda öğretmen, dersten oldukça memnun kalırken, diğer bir sınıftaki öğretmen, bağrıışmalar, gülüşmeler, öğrencilerin sınıfta dolaşmaları ve gürültüleriyle uğraşabilmektedir. Bu tür disiplin problemleri olan sınıflardaki öğretmenler ise kızgınlık, tatminsizlik ve stres ile mücadele etmektedir. Mesleklerinin ilk üç yılında disiplin problemleriyle baş edemeyen ve mesleği bırakan öğretmenlere ve özellikle deneyimsiz, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etme konusunda sorun yaşamaktadırlar.²⁵ Öğretmeden sınıf yöneticisi olarak, sınıfı öğretim

---

²¹ Türkoğlu, a.g.k., s. 64.

²² Erdoğan, İ., İşletmelerde Davranış, İstanbul, 1997, s. 58.

²³ Ataman, a.g.k., s.76.

²⁴ Oktay, A., "Disiplin", Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 151, Ankara, 2003, s. 23.

²⁵ Türnüklü, a.g.m., s. 37.

için hazırlaması, sınıf kural ve süreçlerini belirleyip öğretmesi, öğretimi düzenleyip sürdürmesi ve öğrencilerin uygun davranmalarını sağlaması beklenmektedir.²⁶

Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik olarak gelişmiş ülkelerde yapılan sınıf içi araştırmalara dayalı olarak geliştirilen belli başlı disiplin modelleri bulunmaktadır. Bu modeller incelenmeden önce davranış ve istenmeyen davranış arasındaki farkı belirtmek gerekmektedir. Davranış, insanların sergilediği iyi ve kötü, doğru veya yanlış, faydalı veya faydasız, üretici veya gereksiz, fiziksel ve zihinsel hareketler olarak tanımlanabilir. İstenmeyen davranış ise, duruma veya ortama uygun olmayan, bilinçli olarak yapılan davranışlardır. Davranış bilimcilerine göre öğretmenlerin şikayet ettikleri beş tür sınıf içi istenmeyen davranış, önem sırasına göre şunlardır;²⁷

- Saldırı: Öğrencilerin, öğretmen veya diğer öğrencilere fiziksel veya sözlü saldırıları.
- Ahlak dışı davranma: Kopya çekmek, yalan söylemek, hırsızlık.
- Otoriteye karşı gelme: Öğretmenlerin kendilerinden yapmalarını istedikleri şeylere itiraz etme.
- Sınıf içi saygısızlıklar: Yüksek sesle konuşma, tuhaf davranışlar, sınıfta dolaşmalar.
- Zamanı boşa geçirme: Verilen görevi yerine getirmeme, dersle ilgilenmeme, ders dışı işlerle ilgilenme.

Sınıf içinde meydana gelen istenmeyen davranışlar, öğretmenin sınıftaki zamanın bir kısmını bunlarla baş etmek için harcamasına ve öğrenme zamanının boşa geçmesine neden olmaktadır. Öğretmenler, istenmeyen davranışların olmadığı sınıfları hayal ederler, fakat böyle sınıflarla çok ender karşılaşır ve çoğu zaman sınıfta birçok öğrenciyle baş etmek ve disiplini sağlamak zorunda kalırlar.²⁸ Bu durumda kalan öğretmende, tatminsizlik ve isteksizlikler başlar. Hem öğretmen hem de diğer öğrenciler durumdan rahatsız olur. Eğitim-öğretim aksar ve sağlıklı bir ders işlenemez. Bu nedenle bu tarz disiplin dışı davranışlara karşı stratejiler geliştirilmeli ve istikrarla uygulanmalıdır.

---

²⁶ Yeşilyaprak, a.g.k., s. 107.

²⁷ Duman - Ergün, a.g.m., s. 13.

²⁸ Duman - Ergün, a.g.m., s. 14.

1.2.1. Sınıfta Disiplin

Öğretmenin sınıf önünde duruşundan konuşmasının etkililiğine, ödevleri kontrol edişinden yazı tahtasını kullanma tarzına kadar pek çok husus sınıf yönetimini ve disiplinini etkilemektedir.²⁹ Sınıfta disiplin problemi oluşturan istenmeyen davranışlar ve nedenlerine ilişkin olarak görüşler şu şekilde özetlenebilir;

- Sorun Olan Davranışlar; sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan geçici ilgisizlikler; etrafa bakmak, ıslık çalmak, hayallere dalmak, sırayı karalamak gibi.³⁰
- Aşırı Ders Dışı Davranışlar; yüksek sesle konuşmak, kopya çekmek, birbirine not yollamak gibi.³¹
- Öğretmenin Dersi Anlatmasını ve Öğrencilerin Çalışmalarını Engelleyen Durumlar; sınıf kurallarına veya öğretmenin isteklerine uymamak, sıralara vurmak, sürekli gürültü yapmak, diğer öğrencilerle çatışmak, dikkat dağıtıcı sözler söylemek, fiziki saldırıda bulunmak, diğer öğrencilerin sınıf etkinliklerine katılmalarına engel olmak, sınıf malına zarar vermek vb. davranışlardır.³²

Öğretmene düşen görev, daha öğretim yılının başında, okul ve sınıf kurallarını öğrencilerine açıklamaktır. Hatta bu kurallar yazılı bir biçimde ilan edilerek öğrenci velilerine de gönderilebilir. Kuralların ne olduğunu bilen veliler, öğrencilerden beklenen davranışlar konusunda çocuklarına telkinler verebilir ve davranışlarını takip edebilir. Bu sayede veliler de kuralların uygulanmasında konusunda öğretmene yardımcı olurlar. Sınıf içi kuralların bir kısmı, öğrenci katılımı ile belirlenebilir, daha sonra da bu kurallara tüm sınıf üyelerinin uyması beklenir. Öğretmenin ne türden ve ne ölçüde disiplin sağlayacağına karar vermeden önce, ne çeşit bir disiplin istediğini belirlemesi gerekir.³³ Bir öğretmen için doğru olan disiplin anlayışı, diğer birine ters gelebilir. Örneğin, bir öğretmene göre, öğrenci kendisine soru sorulduğu zaman ayağa kalkarak cevaplamalıdır. Başka bir

---

²⁹ Aytekin, a.g.k., s. 35.

³⁰ Kepçeoğlu, a.g.k., s. 63.

³¹ Kepçeoğlu, a.g.k., s. 66.

³² Duman - Ergün, a.g.m., s. 18.

³³ Erdoğan, İ., Sınıf Yönetimi-Ders, Konferans,Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları, İstanbul, 2001, s. 86.

öğretmene göre ise, önemli olan cevabın doğruluğudur. Bir diğer öğretmene göre ise bu tür zorlamalar, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmayı engellemekte ve öğrenciyi tedirgin etmektedir.

1.2.2. Okulda Disiplin

Okulun önemli işlevlerinden biri, öğrencinin kişilik gelişimini sağlamaktır. Bu durumda öğretmenin görevi, öğrencilerin sağlıklı seçimler ve tercihler yapmalarına yardım etmektir. Yani her öğrenciye, gerçekleştirmek istediği eylemi seçme, sonuçlarına katlanma ve sorumluluk üstlenme fırsatının sağlanmasıdır. Öğrencilerin her sorununa müdahale etmek yerine, kendi sorunlarını çözme konusunda destek verilirse, onların bağımsız iş görebilme ve yaratıcılık becerileri de geliştirilmiş olur. Kendine güvenen öğretmen, öğrenciye ceza vermekten çok, ona kendi davranışlarının sonuçlarını kabullenmesini öğretir.³⁴ Okulda disiplin sağlamaya yardımcı belli başlı faktörler şunlardır;

- Uygun bir eğitim programı: Amaçlarına, yeteneklerine, isteklerine ve geçmiş bilgilerine uygun olarak hazırlanan bir eğitim programı öğrencinin ilgisini çekerek, işbirliği içinde olmasını sağlayacaktır.³⁵
- İyi bir rehberlik sistemi: Böyle bir sistem aracılığıyla sorunlar ortaya çıkmadan gerekli işlemler yapılabilecektir. Sonuçta kendisinin ruh sağlığıyla da ilgilendiğini bilen öğrenci, ilgililere yardımcı olma ve okul çalışmalarına katılma isteği duyacaktır.³⁶
- Etkin veli-okul ilişkisi: Ailelerin okula bakış açıları, öğrencinin okula karşı tutumunu etkilemektedir. Ailelerin, okul ve öğretmen hakkındaki olumlu düşünceleri, öğrencilerin de okulda ve sınıfta iyi davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır.³⁷
- Okul binasının etkin kullanımı: Okul binaları ve görsel-ışitsel araçların kullanım biçimi disipline yardımcı ya da engel olabilmektedir. Örneğin, koridorları karanlık bir binada, ışık yakılmaması ciddi disiplin sorunlarına neden olabilir. Aydınlık ve ferah koridorları olan bir okul binası, öğrenciyi rahatlatır. Okulun badana renginden döşemesine kadar her şeyi, disipline uyumu kolaylaştırdığı gibi zorlaştırabilir de.³⁸ Bu nedenle eğitim-öğretimin

³⁴ Büyükkaragöz, vd., a.g.k., s. 17.

³⁵ Gordon, a.g.k., s. 46.

³⁶ Yavuzer, a.g.k., s. 78.

³⁷ Celep, a.g.k., s. 94.

³⁸ Özdemir, a.g.k., s. 55.

yapılacağı alanlar çekici ve sıcak bir atmosfere sahip; öğrencilerin okula gelme isteklerini artırıcı olmalıdır. Bir öğrenci ancak okula istekli geldiği sürece başarılı ve mutlu olur ve bu şekilde olumsuz davranışlardan uzak durur.

2. SINIFTA DİSİPLİNİ SAĞLAMADA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE GÜÇLÜKLERİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER

2.1. Okullarda ve Sınıflarda İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Öğretmenlerin beklentileri dışındaki öğrenci davranışlarını; diğer bir deyişle istemedik, yanlış ya da disiplinsiz olarak nitelendirilen davranışları olumsuz öğrenci davranışları olarak adlandırabiliriz. Bu tür davranışlar, öğretmeni, öğrencinin kendisini ve diğer öğrencileri olumsuz yönde etkiler. Bunun sonucunda da öğretimin kalitesi düşer, öğrenciler başarısız olur.³⁹ Bu olumsuz durumdan kurtulmanın yolu da istenmeyen, olumsuz öğrenci davranışlarına çözüm bulmaktır. Bunu başarabilmek için de ilk başta istenmeyen davranışların nedenlerini bilmemiz gerekmektedir. İstenmeyen ve sorun olan davranışların nedenleri üç başlık altında toplanabilir;

➤ Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan nedenler: Öğrenci psikolojisi o kadar hassastır ki, herhangi bir olumsuzluktan hemen etkilenebilmektedir. Özellikle de bu öğrenciler ilköğretimin birinci kademesinde ise etkilenme ve bunu davranışa dönüştürme daha fazla olur. Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan nedenler şunlardır:⁴⁰

- Kendilerini sevgisiz ya da yetersiz görmeleri,
- Dikkati çekme ve karşı gelme isteği,
- Başkalarının onları eleştirmeleri, küçük düşürmeleri, kaba davranmaları, alay etmeleri,
- Bir grubun üyesi olma ihtiyaçları,
- Öğretmenden, sınavlardan veya sınıfta konuşmaktan korkma,
- Kendilerini tutsakmış gibi hissetmeleri,
- Okuldaki çalışmalarını sıkıcı bulmaları.

³⁹ Duman - Ergün, a.g.m., s. 19.

⁴⁰ Şirin, A., "Kişiler arası İletişim Becerileri", Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 164, Ankara, 2004, s. 16.

➤ Aileden kaynaklanan nedenler: “Eğitim ailede başlar” sözü burada yerini bulmaktadır. Çocuk, aileden aldığı eğitimi sınıfta davranış halinde yansıtır. Alınan eğitim ve ailede yaşananlar olumlu olabileceği gibi aile içinde yaşanan olumsuzluklar, öğrencide davranış bozukluğuna neden olur. Aile kaynaklı nedenler;⁴¹

- Anne- babanın düşük eğitim düzeyleri,
- Anne-baba ve çocuk arasındaki iletişimin kopukluğu,
- Aile bireylerinden birini kaybetme veya anne-babanın boşanması,
- Anne-babanın aşırı otoriter ya da rahat olması,
- Anne-babanın sürekli kavga etmesi,
- Ailenin ekonomik açıdan problem yaşaması,
- Aile içi şiddete maruz kalma.

➤ Öğretmenlerden kaynaklanan nedenler: Öğretmen, öğrenci için en önemli model olduğunu unutmamalı; yaptığı her hareketin o yaştaki çocuklar tarafından her zaman örnek alınacağına bilincinde olmalı ve o şekilde hareket etmelidir. Disiplin dışı davranışın tek kaynağı her zaman öğrenci, ailesi veya çevresi değil bazen de öğretmen olabilmektedir. öğretmenlerden kaynaklanan nedenler;⁴²

- Derse zamanında başlamama,
- Öğrencilere farklı davranma,
- Ders araçlarını zamanında hazırlamama,
- Uzun süre konuşma,
- Rutin işleri gereği gibi ele almama (Kalem açma, kağıt dağıtma vb.),
- Sürekli öğüt verme,
- Dersi erken bitirme,
- Özgüvensizlik, tükenmişlik, başarısızlık korkusu,
- Çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunlar (evlilik vb).

Sayılan bu nedenler dışında öğrenciler, olumsuz davranışları kontrolsüzlükten ve başıboş kalmaktan dolayı sergiledikleri gibi; aşırı kontrol, çok fazla ikazda bulunma, öğretmenlerin öğrencilere karşı olumsuz tavır ve bakış açılarının öğrenci tarafından fark

---

⁴¹ Celep, a.g.k., s. 4-5.

⁴² Terzi, a.g.k., s. 115.

edilmesi, öğrencileri doğrudan etkiler.⁴³ Bu da öğrencilerde; özgüven eksikliğine, ürkekliğe, çok fazla utangaçlığa, mücadeleden korkmaya veya meydan okumaya, hiperaktifliğe, her zaman beğenilme ve dikkat çekme isteğine ya da tam tersi oyunlardan, etkinliklerden ve arkadaşlarından uzak durma gibi sürekli yalnız kalma eğilimine, konuşmamaya, olgunlaşmamaya, okul fobisine, düşük başarıya, başarısızlıklar karşısında aşırı üzülmeye, sıklıkla hayallere dalmaya, saldırganlığa, aşırı duyarlılığa veya tam tersi onay ve övgüye zayıf tepki vermeye neden olabilmektedir.⁴⁴

Belirtilen olumsuz öğrenci davranışlarının büyük bir kısmı ortam uygun olduğu zaman tüm öğrenciler tarafından gösterilebilir. Bu davranışlar etkili sınıf yönetimi ile kontrol altına alınabilir. Ancak sınıfta, öğrencinin kişilik özelliğinden, kalıtsal etmenlerden ya da çevreden kaynaklanan ve sorun olarak nitelendirilebilecek davranış bozuklukları ile karşılaşmak da mümkündür.⁴⁵

Bu tür sorunların çözümünde çoğunlukla tek başına öğretmenin çabası yeterli olmayabilir. Bu nedenle öğretmenin yanında, okuldaki rehberlik servisinin ve ailenin de yardımına başvurulmalıdır. Hatta bazı durumlarda psikolog ve psikiyatr gibi uzman kişilerin de yardımı alınmalıdır.⁴⁶ Bu şekilde sorun karşısında daha bilinçli ve profesyonelce davranılmış olur ve yanlış karar verme riski de azalır. Sorunu çözüme kavuşturulmak istenen öğrenci küçük yaşta olduğu için, doğru karar verme konusunda her zaman çok daha fazla dikkatli olunmalıdır. Verilen en ufak hatalı karar, öğrenciyi okuldan soğutma gibi bazen kalıcı hasarlar bırakabilir.

2.2. Disiplin Sorunlarını Önleyici Yöntemler

Okullarda olumsuz davranışların önlenmesi, eğitici personelin yapması gereken ilk ve en önemli görevdir. Eğitim ve öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için bu sorunları önleyici ilgili tedbirler alınmalı ve yöntemler bulunmalıdır.⁴⁷ Bu konuda öğretmenlere yardımcı olabilecek bazı yöntemler şunlardır;

- Planlı Çalışmak: Çalışma planıyla sınıf içinde oluşacak karmaşa önlenir ve öğretmen zamanı daha etkili kullanılabilir. Ders materyalleri zamanında sağlanır;

⁴³ İlgar, a.g.k., s. 75.

⁴⁴ Enç, a.g.k., s. 43.

⁴⁵ Özen, Y., İlköğretimde İletişim, Ankara, 2001, s. 136.

⁴⁶ Erden, M. - Akman Y., Eğitim Psikolojisi, Gelişim, Öğrenme, Öğretme, Ankara, 1997, s. 74.

⁴⁷ Özyürek, M., Sınıfta Davranış Yönetimi, Uygulamalı Davranış Analizi, Ankara, 1997, s. 125.

öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerin neyi, nasıl, ne zaman, ne kadar yapacakları belli olur.⁴⁸

- Akıcı Etkinlik: Sınıfa girer girmez tepegözle bir matematik problemi yansıtan bir öğretmen, öğrencilere “susun, derse başlıyoruz” gibi uyarılarda bulunmak zorunda kalmaz. Kesintisiz etkinlik akışı sağlanabilmesi için, öğretim sırasında canlılığı korumak, fazla hızlı adımlarla gitmemek ya da sunumu yavaşlatmamak, direktif ve bilgileri açık bir şekilde sunmak, projeler üzerinde çalışırken neler yapılacağını söylemek, tahtaya yazmak ya da yansıtmak gibi yollar izlenebilir.⁴⁹
- Tutarlılık: Öğrenci, göstermesi istenilen davranışlar konusunda öğretmenin tutarlı olduğunu bilirse, öğretmenin iyi disiplin sağlama şansı daha fazla olur. Öğrencilerin “konuşma ve gezinme” gibi kuralı bozmalarına bazen aldırmıyor, bazen izin vermiyorsa, bu durum öğretmenin tutarsızlığını gösterecektir.⁵⁰
- Öğretmen Kontrolü: Sınıfta neler olduğunun farkında olmak, önlemek için oldukça önemlidir. Dikkatli bir öğretmen, yardıma ihtiyacı olan öğrencileri fark edip onlara yardım eder ve onları yönlendirerek istenmeyen durumların ortaya çıkmasını engeller. Öğretmen öğrencileri kontrol ederken, aynı zamanda onların ne derece ilerlediklerini de öğrenir.⁵¹
- Kurallar Belirlemek: Sınıf içinde istenmeyen davranışları önleyici en önemli önlem kurallar oluşturmaktır. Öğrenciler kurallara ihtiyaç duyarlar ve neyin, neden beklendiğini bilmek isterler. Kuralları kaldırmaya çalışan öğretmenler karışıklık ve dağınıklık gibi sorunlarla karşılaşır. Kurallar önceden oluşturulursa ve gerekli durumlarda öğrencilere hatırlatılırsa, istenmeyen davranışlar azalır. Uzun ve sık öğütler vermek, kendilerini suçlu hissetmelerine, kızgınlık ve düşmanlık duymalarına neden olabileceği için, bundan kaçınmak gerekir.⁵²

Sınıf kurallarına uyan, uygun davranışları gösteren öğrenciler ödüllendirilmelidir. Doğru davranışlar ödülleriyle pekiştirilirse, öğrencilerin kurallara uyumu devamlı bir hale

---

⁴⁸ Saban, A., Öğrenme Öğretme Süreci, Ankara, 2000, s. 93.

⁴⁹ Özyürek, a.g.k., s. 127.

⁵⁰ Yavuzer, a.g.k., s. 65.

⁵¹ Özalp, a.g.k., s. 113.

⁵² Tertemiz, a.g.k., s. 177.

gelir ve herhangi bir zorlamaya gerek kalmadan gönüllü bir şekilde kendiliğinden doğru davranışlar sergilerler. Bu ödüllendirme şekillerinden bazıları şunlardır;⁵³

- Öğrenci çalışmalarını tüm sınıfa göstermek,
- Öğrencilerin ilerlemesini grafiklerle göstermek,
- Ek puanlar vermek,
- İstenilen etkinlikler için serbest zaman vermek,
- İkramlar, partiler düzenlemek,
- Eve övgü notları yollamak,
- Ayrıcalıklar vermek (boş zaman gibi),
- Panoya güler yüz çizmek, çıkartmalar vermek vb.,
- Güdüyücü ifadeler kullanmak (Aferin Ayşe! Her zamanki gibi ödevini yine eksiksiz yapmışsın. Teşekkür ederim.).

Sorun olan davranışa karşı öğretmenlerin müdahaleleri, kısa süreli ve çoğunlukla da sözsüz tepkilerdir. Bu tür tepkiler daha çok, öğretmenin dersin kesilmesini istemediği ve öğrencilerin dikkatlerini derse verdikleri zamanlarda verilir. Bu tepkiler; görmezden gelmek, fiziksel yakınlık, olumsuz davranışa yönelenlerle göz teması kurma ve sözsüz uyarıcılar kullanmak, yeniden yönlendirmek, vazgeç ifadeleri ve uyarılar kullanmak, öğrenciyi yalnız bırakmak veya yerini değiştirmek, güçlü vazgeç ifadeleri kullanmak, kısa ara vermek, öğrenciyle birebir konuşmak, problemi tanımlamak ve çözmek olabilir.⁵⁴

Bunlara ek olarak öğretmen, başarısız öğrencilerin de başarıyı tatmalarına yardımcı olmalı ve onları bu konuda güdülemelidir. Çünkü başarısız öğrenciler olumsuz davranışa daha fazla meyillidirler.⁵⁵ Ayrıca, öğrenci kendisine saygı duyulduğunun farkında olmalı ve benlik saygısı geliştirilmeli, ders sırasında ve sonunda soru sormalarına izin verilmeli, sosyal etkinliklerle öğrenci ve öğretmen arasındaki ortak yaşantı alanı genişletilmeli, motive edici etkinliklerle düzenlenmeli, sınıfın moral düzeyi yüksek tutulmalı ve öğrencilerin birbirlerine olan bağlılıkları güçlendirilmeli, yanlış davranışlar kişiselleştirilmemeli, kişi değil davranış üzerinde durulmalı, sinirliyken ceza vermekten kaçınılmalı, sakinleştikten

---

⁵³ İlgar, a.g.k., s. 66.

⁵⁴ İlgar, a.g.k., s. 66.

⁵⁵ Özyürek, a.g.k., s. 145.

sonra karar verilmeli, topluluğa teşhir, topluluk önünde azarlama, cezalandırma gibi davranışlardan kaçınılmalıdır.⁵⁶

Bazen bu aşamalardan biri ya da birkaçı kullanılmayabilir ama bu basamaklar akılda tutulmalıdır. Öğretmen bir arabulucu gibi davranarak öğrencileri konuşturmak suretiyle yöntemin uygulanmasını kolaylaştırmalıdır.⁵⁷ Gerçekten de öğretmenlerin olumsuz davranışa tepkileri, sorunun çözümlenmesinde çok önemli bir rol oynar. Öğrenciler için caydırıcı da olabilir; tam tersi inatlaşmaya da neden olabilir.

---

⁵⁶ Aksoy, a.g.k., s. 73.

⁵⁷ Küçükahmet, a.g.k., ss. 66-72.

III. BÖLÜM

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMA, SINIF KURALLARINI OLUŞTURMA VE UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim birinci kademedeki görev yapan öğretmenlerin sınıf kurallarını oluşturma, sınıf disiplinini sağlama ve uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesidir. Etkili sınıf yönetimi süreçleri tüm öğrenciler için; üretici, düzenli ve hoş sınıflarda bağımsız öğrenme ve başarı sağlar. Öğretmenlerin, öğrencileri sınıflarındaki kurallara başarılı bir biçimde uymaya yönlendirmek için kullandıkları sistematik eğitimsel bir süreç olan sınıf içi kural yönetim rutini tüm öğretmenlerin sınıf yönetimi sistemlerinin bir parçası olmalıdır.

Kabul edilebilir davranışlara yönelik olan kurallar, etkili bir sınıf yönetiminin oluşturulmasında ve disiplin sağlanmasında gerekli olan temel bileşenlerden biridir. Görülmektedir ki sınıf kuralları öğretmenlerin sınıf yönetim faaliyetlerinin önemli bir parçasıdır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulgular, sınıf kuralları konusundaki uygulamaları ortaya koyacaktır. Öğretmenlerin uygulamalarının belirlenmesi, olumlu uygulamaları görmeye, sorun yaşanan noktalar varsa bunlarda öğretmenlere nasıl yardımcı olunabileceğine ilişkin öneri geliştirmeye yardımcı olacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırmanın çalışma evrenini 2007-2008 Eğitim ve Öğretim Yılında Kocaeli İli İzmit Merkez İlçesi'ne bağlı ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Kocaeli İli'nde merkez ilçe konumunda olan İzmit İlçe merkezinde bulunan okulların sayısı Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri incelenerek belirlenmiştir. Okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin belirlenmesinde Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan ilköğretim müfettişleri bilirkişi

olarak belirlenmiş ve bu bilirkişilerin yardımıyla okulların sosyo-ekonomik düzeyleri alt, orta ve üst olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Örneklem seçiminde temel kural olan “yansızlık ilkesi”ne uyularak “tesadüfi küme örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Burada, bireylerin değil grupların örnekleme yapılmaktadır. Yani örneklem olarak seçilen ünite birey değil, gruptur. Araştırmanın örneklemini 12 devlet okulunda çalışan 210 sınıf öğretmeni (1.2.3.4.5. sınıfı okutan) oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplam aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket geliştirilmeden önce araştırmacı tarafından sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanması ile ilgili literatür taraması yapılmış, benzer araştırmalarda kullanılan anketler incelenmiştir. Sonuçlar doğrultusunda hazırlanan anket formu Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü’nde görev yapan öğretim elemanlarına sunulmuş ve uzman görüşü alınmıştır.

Alınan görüşler doğrultusunda düzenlenen anket formu anlaşılabilirliğini kontrol etmek amacıyla farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarında, farklı sınıfları okutan öğretmenlerle yapılan ön deneme çalışması sonucunda yeniden incelenmiş gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra bir kere daha pilot uygulaması yapılan ankete son şekli verilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan “Sınıf Kurallarını Oluşturma ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler Anketi” kişisel bilgilerin yer aldığı birinci bölüm ile sınıf kurallarının oluşturulma ve uygulanmasına ilişkin soruların yer aldığı ikinci bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde cinsiyet, kıdem, okutulan sınıf ve mezun olunan bölüme yönelik bilgiler alınmıştır. İkinci bölüm ise; sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanması ve uygulanırken karşılaşılan güçlüklerle ilgili 11 sorudan oluşmaktadır.

Bu araştırma, ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf kurallarını belirleme ve uygulamada karşılaştıkları güçlükleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Dolayısıyla araştırma var olan durumu olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçladığı için betimsel ve genel tarama modelinde bir çalışmadır.

Örneklem olarak belirlenen okullara bizzat araştırmacı tarafından gidilerek birinci kademedeki sınıf öğretmenlerine anket dağıtılmış, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra anketler öğretmenlerce doldurularak araştırmacıya teslim edilmiştir. Doldurulan tüm anketler araştırmacı tarafından toplanılarak değerlendirmeye alınmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS for Windows paket programına yüklenerek çözümlenip bulunan sonuçlar yorumlanmıştır. Elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda yüzde, frekans ve Ki-Kare gibi istatistik teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler ışığında, eğitim kurumlarında yöneticiler ile öğrenciler arasında sınıf disiplinine etki eden faktörlerin, eğitimde verimliliğine olan etkileri, eğitim kurumlarında etkin sınıf disiplininin kurumun kuruluş amacı üzerine olan etkisi üzerinde inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır. Hazırlanan modelde okul içi ve sınıf disiplinine etki eden faktörlerin öğretmenler ile öğrenciler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Modelde, sınıf disiplininini etkileyen faktörler bağımsız değişken, okulun eğitimsel yönden verimlilik ve başarı derecesi ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

4. ARAşTIRMANIN BULGULARI VE DEğerLENDİRİLMESİ

Bu bölüm, araştırmanın örneklemini oluşturan ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerine ilişkin kişisel bilgilerle, bu öğretmenlere uygulana anketten alınan sonuçlara cinsiyet, kıdem, okutulan sınıf, üniversiteden mezun olunan bölüm ve SED değerlişkenleri açısından bakılarak elde edilen yüzde, frekans dağılımı ve Ki-Kare Analizi sonuçlarını içermektedir. Araştırmaya ait bulgular kişisel bilgilere yönelik bulgular ve araştırmanın amaçlarına yönelik bulgular olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

4.1. Demografik Özellikler

Bu kısımda anket uygulanan öğretmenlerin cinsiyet durumu, mesleki kıdemleri, okuttukları sınıf, mezun oldukları okul türü ve alıştukları okulların semtleri itibariyle sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. Toplanan veriler frekans ve yüzde olarak tablolaştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo - 2: Öğretmenlerin Cinsiyeti

Cinsiyet	N	%
Kadın	128	61
Erkek	82	39
Toplam	210	100

Tablo-2'deki veriler incelendiğinde örnekleme oluşturan öğretmenlerin %61'inin kadın, %39'unun erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları Tablo-3'te verilmiştir.

Tablo - 3: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri

KIDEM	N	%
1-5 yıl	4	1,9
6-10 yıl	67	31,9
11-15 yıl	27	12,9
16-20 yıl	39	18,6
21 ve üstü	73	34,8
Toplam	210	100,0

Tablo-3 incelendiğinde öğretmenlerin %1,9'unun 1-5 yıl, %31,9'unun 6-10 yıl, %12,9'unun 11-15 yıl , %18,6'sının 16-20 yıl ve %34,8'inin 21 ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Tabloda, araştırmanın yapıldığı okullarda genç sınıf öğretmeni sayısının az olduğu; daha çok kıdemli öğretmenlerin görev yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin okuttukları sınıflara göre dağılımları Tablo-4'te verilmiştir.

Tablo - 4: Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflar

Okutulan sınıf	N	%
1.sınıf	42	20,0
2.sınıf	34	16,2
3.sınıf	55	26,2
4.sınıf	40	19,0
5.sınıf	39	18,6
Toplam	210	100

Tablo-4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %20'sinin birinci sınıfı, %16,2'sinin ikinci sınıfı, %26,2'sinin üçüncü sınıfı, %19'unun dördüncü sınıfı ve %18,6'sının da beşinci sınıfı okuttuğu görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları türüne göre dağılımı Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo – 5: Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Okul Türü

Mezun Olunan Okul Türü	N	%
Eğitim Fakültesi	159	75,7
Diğer Okullar	51	24,3
Toplam	210	100,0

Tablo-5 incelendiğinde öğretmenlerin %75,7'sinin Eğitim Fakültesi, %24,3'ünün de diğer okullardan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Diğer okullar; Fen Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, İşletme ve Veterinerlik Fakültesidir. Araştırma yapılan okullarda görev yapanların büyük çoğunluğunun eğitim fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Fakat %24'3 gibi azımsanmayacak bir oranda diğer fakültelerden mezun olanların da olduğu göze çarpmaktadır. Anketin ikinci bölümündeki sorulara verilen cevaplara bu durumun etki edeceği göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretmenlerin çalıştıkları okulların bulunduğu semt itibariyle sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımları Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo – 6: Okulların Semtleri İtibariyle SED Dağılımları

SED	N	%
Alt SED	7	33,3
Orta SED	7	33,3
Üst SED	7	33,3
Toplam	2	100

Öğretmenlerin %33,3'ü alt SED, %33,3'ü orta SED ve %33,3'ü de üst SED'de olan okullarda görev yapmaktadır. Tabloda, araştırma yapılan okulların sosyo-ekonomik düzey açısından eşit sayıda oldukları görülmektedir. Bu durumun, soruların cevaplanmasında farklı bakış açılarını görebilme açısından olumlu olacağı düşünülebilir.

4.2.Sınıf Kurallarını Oluşturma ve Uygulama

Öğretmenlerin, sınıf kurallarını oluştururken ve uygularken göz önünde bulundurdıkları bazı hususlar vardır. Bu hususlar; kuralları belirleme zamanı, sınıfta mutlaka olması gereken kuralların seçimi, kuralların ifade ediliş biçimleri, kuralların öğrenciler tarafından ne oranda bilindiği, kuralları belirlerken dikkate alınan görüşler, kurallara uyma durumunda verilecek ödüller uymama durumunda uygulanacak yaptırımlar, kurallara uymama durumunda yapılanlar, kurallara uyulmasını sağlamak için yapılan etkinlikler, kuralların değiştirilme zamanı, kurallarla ilgili benimsenen görüşler, kuralların oluşturulması ve uygulanması sırasında karşılaşılan güçlüklerdir.

4.2.1. Sınıf Kurallarını Oluşturma Durumu

Öğretmenlerin “Şu an okuttuğunuz sınıfta uygulayacağınız kuralları ne zaman belirlersiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımları Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo – 7: Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflardaki Kuralları Belirleme Zamanları

Şu an okuttuğunuz sınıfta uygulayacağınız kuralları ne zaman belirlersiniz?	f	%
Bir kurala ihtiyaç duyulduğunda belirlerim	41	19,5
Her ünite başında belirlerim.	6	2,9
Öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlerim.	105	50,0
Öğretim yılı süresince farklı zamanlarda belirlerim.	55	26,2
Cevapsız	3	1,4
TOPLAM	210	100

Tablo-7 incelendiğinde; öğretmenlerin %19,5’inin sınıf kurallarını bir kurala ihtiyaç duyulduğunda belirlediği, %2,9’unun sınıf kurallarını her ünite başında belirlediği, %50’sinin sınıf kurallarını öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlediği, %26,2’sinin de kuralları öğretim yılı içinde farklı zamanlarda belirlediği görülmektedir. Öğretmenlerin %1,4’ü bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Tablodan da anlaşıldığı gibi; öğretmenlerin büyük bir kısmı, özellikle alt sınıflardaki öğrencilerin, kuralları daha iyi öğrenebilmeleri ve benimseyebilmeleri; neyi, nasıl, nerede yapacakları konusunda

belirsizlik yaşamamaları için kuralları öğretim yılının hemen başında belirlemeyi tercih etmektedir.

4.2.2. Sınıfta Mutlaka Olması İstenen Kurallar

Öğretmenlerin “Sınıfta mutlaka olmasını istediğiniz kurallar aşağıdakilerden hangileri ile ilgilidir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-8’de verilmiştir. Bu soru için öğretmenler en önemli gördükleri üç kuralı işaretlemişlerdir.

Tablo – 8: Sınıfta Mutlaka Olması İstenen Kurallar

Sınıfta mutlaka olmasını istediğiniz kurallar aşağıdakilerden hangileri ile ilgilidir?	Çok önemli (1)		Önemli (2)		Daha az önemli (3)		Cevapsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%		%
Söz alma	84	40,0	21	10,0	17	8,1	88	41,9	210	100
Sınıf ve çevre temizliği	20	9,5	44	21,0	14	6,7	132	62,8	210	100
Kişisel temizlik	7	3,3	11	5,2	11	5,2	181	86,3	210	100
Arkadaşlarına zarar verme	20	9,5	26	12,4	17	8,1	147	70,0	210	100
Geç kalma	2	1,0	3	1,4	10	4,8	195	92,8	210	100
Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma	9	4,3	26	12,4	21	10,0	154	73,3	210	100
Çöp atmama	1	0,5	5	2,4	5	2,4	199	94,7	210	100
Ders dışı etkinliklerle uğraşma	-	-	5	2,4	5	2,4	200	95,2	210	100
Ödev yapma	1	0,5	16	7,6	14	6,7	179	85,2	210	100
Sınıf eşyalarını koruma	1	0,5	3	1,4	9	4,3	197	93,8	210	100
Şikayet etme	3	1,4	7	3,3	12	5,7	188	89,6	210	100
Doğru söyleme	40	19,0	15	7,1	31	14,8	124	59,1	210	100
Başkasına ait eşyaları izinsiz alma	-	-	10	4,8	11	5,2	189	90,0	210	100
Dikkat dağıtıcı gürültü yapma	12	5,7	5	4,3	23	11,0	160	79,0	210	100
Sınıfta keyfi dolaşma	2	1,0	3	1,4	4	1,9	201	95,7	210	100

Tablo-8 incelendiğinde; ankete katılan öğretmenlerin %40’ı söz alma, %19’u doğru söyleme ile ilgili kural oluşturmayı “çok önemli” şeklinde belirtmişlerdir. Ankete katılan öğretmenlerin %21’i sınıf ve çevre temizliği, %12,4’ü arkadaşlarına zarar vermeme, %12,4 sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma ile ilgili kural oluşturmayı

“önemli” şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %14,8’i doğru söyleme, %11’i dikkat dağıtıcı gürültü yapma, %10’u sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma ile ilgili kural oluşturmayı “daha az önemli” şeklinde belirtmiştir.

Bunun yanında geç kalma %92,8, çöp atmama %94,7, ders dışı etkinliklerle uğraşma %95,2, sınıf eşyalarını koruma %93,8, başkasına ait eşyaları izinsiz alma %90, sınıfta keyfi dolaşma %95,7 oranında cevap verilen seçeneklerdir. Burada öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda en çok “söz alma” ile ilgili problem yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, öncelikle en fazla sorun yaşanan durumun ortadan kalkmasını sağlayacak kurallar seçilmektedir.

4.2.3. Sınıf Kurallarının İfade Ediliş Biçimleri

Öğretmenlerin “Sınıf kurallarınızı daha çok hangi biçimde ifade edersiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-9’da verilmiştir.

Tablo – 9: Sınıf Kurallarının İfade Ediliş Biçimleri

Sınıf kurallarını daha çok hangi biçimde ifade edersiniz?	f	%
Yazılı olarak	2	1,0
Sözlü olarak	9	44,3
Hem yazılı hem sözlü olarak	11	53,7
Cevapsız	2	1,0
Toplam	21	100

Öğretmenlerin %1’i sınıf kurallarını yazılı olarak, %44,3’ü sözlü olarak ve %53,7’si de hem yazılı hem de sözlü olarak ifade etmektedir. Öğretmenlerin %1’i bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Görüldüğü gibi; öğretmenler; kuralların öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması ve akılda tutulması için her iki tekniği de kullanmayı tercih etmektedirler. Fakat öğretmenlerin, özellikle alt sınıflardaki öğrenciler açısından kuralların daha belirgin ve akılda kalıcı olmasını sağlamak için kuralları yazılı olarak ifade etmek yerine daha fazla oranda tek başına sözlü olarak ifade etmeyi tercih etmeleri düşündürücüdür.

4.2.4. Sınıf Kurallarının Öğrencilerce Bilinmesi

Öğretmenlerin “Sınıfınızda oluşturulan kuralların tümünü öğrenciler biliyorlar mı?” şeklindeki soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo – 10: Sınıf Kurallarının Öğrencilerce Bilinmesi

Sınıfınızda oluşturulan kuralların tümünü öğrenciler biliyorlar mı?	f	%
Evet bilirler	160	76,1
Birçoğunu bilirler	47	22,4
Birkaçını bilirler	1	0,5
Hayır bilemezler	-	-
Cevapsız	2	1,0
Toplam	210	100

Tablo-10 incelendiğinde öğretmenlerin %76,1’inin sınıf kurallarının tümünü öğrencilerin bildiğini, %22,4’ünün sınıf kurallarının birçoğunu öğrencilerin bildiğini, %0,5’inin sınıf kurallarının birkaçını öğrencilerin bildiğini söylediği görülmektedir. “Hayır bilemezler” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Öğretmenlerin %1’i bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Tablodan, kuralların büyük bir oranla öğrenciler tarafından bilindiği görülmektedir. Bu durum oldukça olumlu görünse de asıl önemli olan bilinen bu kurallara uyma oranının fazla olmasıdır.

4.2.5. Sınıf Kurallarını Belirlemede Dikkate Alınan Görüşler

Öğretmenlerin “Sınıf kurallarını belirlemede aşağıdakilerden hangilerini dikkate alırsınız?” şeklindeki soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-11’de verilmiştir. Sınıf kurallarını belirlemede öğretmenlerin %58,1’i okuttuğu sınıf düzeyini, %43,8’i okulun ve çevrenin özelliklerini, %36,7’si öğrencilerin ihtiyaçlarını, %33,8’i sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini “her zaman” dikkate aldıklarını belirtmiştir.

Sınıf kurallarını belirlemede öğretmenlerin %43,3’ü okul idaresinin önem verdiği konuları, %41,9’u öğrencilerin ihtiyaçlarını, %41,9’u sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini “çoğunlukla” dikkate aldıklarını belirtmiştir. Sınıf kurallarını

belirlemede öğretmenlerin %52,5'i diğer sınıflarda iyi işleyen kuralları kendi sınıfında uygulamayı, %46,7'si velilerin istek ve beklentilerini, %43,3'ü sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini “bazen” dikkate aldıklarını belirtmiştir. Sınıf kurallarını belirlemede öğretmenlerin %30,5'i sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini, %16,2'si öğretmenin ihtiyaçlarını “hiçbir zaman” dikkate almadıklarını belirtmiştir.

Tablo – 11: Sınıf Kurallarını Belirlemede Dikkate Alınan Görüşler

Sınıf kurallarını belirlemede aşağıdakilerden hangilerini dikkate alırsınız?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Sınıf kurallarını öğrencilerin belirlemesini dikkate alırım.	31	14,8	80	38,1	77	36,7	5	2,4	17	8	210
Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini dikkate alırım.	71	33,8	88	41,9	38	18,1	3	1,4	10	4,8	210	100
Sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini dikkate alırım.	6	2,9	17	8,1	91	43,3	64	30,5	32	15,2	210	100
Diğer sınıflarda iyi işleyen kuralları kendi sınıfımda uygulamayı dikkate alırım.	25	11,9	36	17,1	110	52,5	13	6,2	26	12,3	210	100
Okul idaresinin önem verdiği konuları dikkate alırım.	55	26,2	91	43,3	41	19,5	3	1,4	20	9,6	210	100
Okulun ve çevrenin özelliklerini dikkate alırım.	92	43,8	75	35,7	19	9,0	5	2,4	19	9,1	210	100
Velilerin istek ve beklentilerine uygun kurallar oluşturmayı dikkate alırım.	24	11,4	41	19,5	98	46,7	25	11,9	22	10,5	210	100
Okuttuğum sınıf düzeyini dikkate alırım.	122	58,1	56	26,7	18	8,6	2	1,0	12	5,6	210	100
Ünite konularını dikkate alırım.	54	27,6	74	35,2	49	23,3	6	2,9	27	11	210	100
Öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alırım.	77	36,7	88	41,9	25	11,9	4	1,9	16	7,6	210	100
Öğretmenin ihtiyaçlarını dikkate alırım.	24	11,4	54	25,7	70	33,3	34	16,2	28	13,4	210	100
Sınıf kurallarımızın diğer sınıflardaki kurallara paralel olmasını dikkate alırım.	29	13,8	68	32,4	76	36,2	15	7,1	22	10,5	210	100

Görüldüğü gibi; öğretmenler kuralları belirlemede, kuralların sınıfın düzeyine uygun olmasına oldukça fazla dikkat etmektedirler. Öğrencilerden, uyamayacakları, seviyelerini aşan, mantığını anlayamayacakları kurallara uymaları beklenmemektedir. Ayrıca, kural belirlemede ailelerin beklentilerinin ve öğrenci katılımının da dikkate alındığı görülmektedir.

4.2.6. Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyma Durumunda Verilecek Ödüller ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımlar

Öğretmenlerin “Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirliyor musunuz?” şeklindeki soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo – 12: Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyma Durumunda Verilecek Ödüller ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımlar

Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirliyor musunuz?	f	%
Belirliyorum	81	38,6
Bazı kurallar için belirliyorum	110	52,4
Belirlemiyorum	15	7,1
Cevapsız	4	1,9
Toplam	210	100

Tablo-12 incelendiğinde; öğretmenlerin sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleme durumları şöyledir: %38,6’sı belirlediğini, %52,4’ü bazı kurallar için belirlediğini, %7,1 i belirlemediğini söylemiştir. Ankete katılan öğretmenlerin %1,9’u bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, kural oluştururken aynı anda ödül ve cezaları belirleyerek, disiplin konusunda daha sağlıklı bir sonuç alınacağını bilincinde olduğu görülmektedir.

4.2.7. Sınıf Kuralına Uyulmama Durumunda Yapılanlara İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin “Sınıf kuralına uyulmama durumunda aşağıdakilerden hangisini sıklıkla yaparsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-13’te verilmiştir.

Tablo – 13: Sınıf Kuralına Uyulmama Durumunda Yapılanlar

Sınıf kuralına uyulmama durumunda aşağıdakilerden hangisini sıklıkla yaparsınız?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurala uyulmamasını göz ardı ederim.	5	2,4	7	3,3	85	40,5	89	42,4	24	11,4	210	100
Kurala uymayan öğrenciyi sözle uyarırım.	57	27,1	84	40	37	17,6	18	8,6	14	6,7	210	100
Kurala uymayan öğrenciyeye kuralı hatırlatırım.	83	39,5	97	46,2	19	9	4	1,9	7	3,4	210	100
Bir kere yapmışsa affederim.	74	35,2	72	34,3	39	18,6	7	3,3	18	8,6	210	100
Sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulayırım.	84	40	91	43,3	16	7,6	5	2,4	14	6,7	210	100
Kurala uymayan her öğrenciyeye aynı yaptırımı uygulayırım.	62	29,5	83	39,5	35	16,7	13	6,2	17	8,1	210	100
Öğrencinin velisi ile görüşürüm.	63	30	73	34,8	59	28,1	2	1	13	6,1	210	100
Uyulmayan kuralı değiştiririm.	3	1,4	20	9,5	80	38,1	84	40	23	11	210	100
Öğrencilerin belirlediği yaptırımları kullanırım.	17	8,1	57	27,1	88	41,9	27	12,9	21	10	210	100

Sınıf kuralına uyulmama durumunda öğretmenlerin “her zaman” yapılanlar olarak %40’ı sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulama, %39,5’i kurala uymayan öğrenciyeye kuralı hatırlatma, %35,2’si bir kere yapmışsa affetme, %30’u öğrencinin velisi ile görüşme, %1,4’ü uyulmayan kuralı değiştirme şeklinde ifade etmiştir. Sınıf kuralına uyulmama durumunda öğretmenlerin “çoğunlukla” yapılanlar olarak %46,2’si kurala uymayan öğrenciyeye kuralı hatırlatma, %43,3’ü sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulama, %40’ı kurala uymayan öğrenciyi sözle uyarma, %39,5’i kurala uymayan her öğrenciyeye aynı yaptırımı uygulama, %3,3’ü kurala uyulmamasını göz ardı etme şeklinde ifade etmiştir. Sınıf kuralına uyulmama durumunda öğretmenlerin “bazen” yapılanlar olarak %41,9’u öğrencilerin belirlediği yaptırımları kullanma, %40,5’i kurala uyulmamasını göz ardı etme, %38,1’i uyulmayan kuralı değiştirme, %7,6’sı sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulama şeklinde ifade etmiştir.

Tablodan, kurallara uyulmama durumunda öğretmenlerin; %42,4 oranında kurala uyulmamasını göz ardı etme ve %40 oranında kuralı değiştirme şeklindeki yöntemleri

kullanmayı hiçbir zaman tercih etmedikleri görülmektedir. Bundan da öğretmenlerin, kurallara uymama durumunda göz ardı etmeyi ve kuralı değiştirmeyi seçmenin, uygulamada kararlılığı ve istikrarı ortadan kaldırmak gibi olumsuz sonuçlar doğuracağını farkında oldukları anlaşılmaktadır.

4.2.8. Sınıf Kurallarına Uyulmasını Sağlamak İçin Yapılan Etkinlikler

Öğretmenlerin “Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için hangi etkinlikleri sıklıkla yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-14’te verilmiştir.

Tablo -14: Sınıf Kurallarına Uyulmasını Sağlamak İçin Yapılan Etkinlikler

Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için hangi etkinlikleri sıklıkla yapıyorsunuz?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Kurallarla ilgili açıklamalar yapıyorum.	102	48,6	70	33,3	20	9,5	--	--	18	8,6	210
Kuralları renkli kartona yazıp öğrencilerin görebileceği bir yere asıyorum	33	15,7	31	14,8	81	38,6	42	20,0	23	10,9	210	100
Kuralları yazılı olarak öğrencilere dağıtıyorum.	10	4,8	14	6,7	64	30,5	91	43,3	31	14,7	210	100
Kuralları yazılı olarak velilere gönderiyorum.	10	4,8	9	4,3	49	23,3	117	55,7	25	11,9	210	100
Kuralları veli toplantılarında açıklıyorum.	74	35,2	59	28,1	43	20,5	11	5,2	23	11	210	100
Kuralları günlük hayatla bağlantılandırarak anlaşılır hale getiriyorum.	90	42,9	87	41,4	18	8,6	2	1,0	13	6,1	210	100
Kuralları sınıfta dramatize ettiriyorum.	46	21,9	60	28,6	76	36,2	10	4,8	18	8,5	210	100
Kurallar ile ilgili örnek olaylar anlatıyorum.	70	33,3	87	41,4	34	16,2	3	1,4	16	7,7	210	100
Kurala uyan öğrencileri “Aferin”, “Teşekkür ederim.” şeklinde ödüllendiriyorum.	137	65,2	52	24,8	9	4,3	1	0,5	11	5,2	210	100
Kuralları anlatan karikatür ve resimleri sınıfta sergiliyorum.	18	8,6	31	14,8	94	44,8	44	21,0	23	10,8	210	100
Kendim de kurallara uyarak örnek oluyorum	132	62,9	55	26,2	5	2,4	2	1,0	16	7,5	210	100

Tablo-14 incelendiğinde, sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için öğretmenlerin %65,2'si kurala uyan öğrencileri “Aferin”, “Teşekkür ederim.” şeklinde ödüllendirmeyi, %62,9'u kurallara uyararak örnek olmayı, %48,6'sı kurallarla ilgili açıklamalar yapmayı, %8,6'sı kuralları anlatan karikatür ve resimleri sınıfta sergilemeyi “her zaman” yapılanlar olarak belirtmiştir.

Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için öğretmenlerin %41,4'ü kuralları günlük hayatla bağlantılandırarak anlaşılır hale getirmeyi, %41,4'ü kurallar ile ilgili örnek olaylar anlatmayı, %33,3'ü kurallarla ilgili açıklamalar yapmayı “çoğunlukla” yapılanlar olarak belirtmiştir. Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için öğretmenlerin %44,8'i kuralları anlatan karikatür ve resimleri sınıfta sergilemeyi, %38,6'sı kuralları renkli kartona yazıp öğrencilerin görebileceği bir yere asmayı, %36,2'si kuralları sınıfta dramatize ettirmeyi, %2,4'ü kurallara uyararak örnek olmayı “bazen” yapılanlar olarak belirtmiştir.

Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için öğretmenlerin %55,7'si kuralları yazılı olarak velilere göndermeyi, %43,3'ü kuralları yazılı olarak öğrencilere dağıtmayı, %21'i kuralları anlatan karikatür ve resimleri sınıfta sergilemeyi “hiçbir zaman” oldukları için öncelikle kendilerinin kurallara ederim.” gibi güdüleyici ifadeler kullanmanın ve öğrencilerin gözünde en iyi model oldukları için öncelikle kendilerinin kurallara uymaları gerektiğinin farkında oldukları görülmektedir.

4.2.9. Sınıf Kurallarının Değiştirilme Zamanına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin “Sizce sınıf kuralları ne zaman değiştirilmelidir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-15'te verilmiştir. Sınıf kurallarının değiştirilme zamanı ile ilgili olarak “Kural doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa değiştirilmelidir.” görüşüne öğretmenlerin %74,82'i “evet”, “Farklı kurallara ihtiyaç olduğunda değiştirilmelidir.” görüşüne %71'i “evet” demiştir. “Öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa değiştirilmelidir.” görüşüne öğretmenlerin %61,9'u “hayır”, “Kurallar yıl boyunca değiştirilmemelidir.” görüşüne öğretmenlerin %57,6'sı “hayır” demiştir. “Kurala ait davranış kazanıldığı zaman değiştirilmelidir.” görüşüne öğretmenlerin %50,5'i “hayır” demiştir.

Tablo – 15: Sınıf Kurallarının Değiştirilme Zaman

Sizce sınıf kuralları ne zaman değiştirilmelidir?	Evet		Hayır		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kural, doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa değiştirilmelidir.	157	74,8	45	21,4	8	3,8	210	100
Öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa değiştirilmelidir.	48	22,9	130	61,9	32	15,2	210	100
Kurala ait davranış kazanıldığı zaman değiştirilmelidir.	74	35,2	105	50,5	31	14,3	210	100
Öğrenciler kural cümlesini anlamıyorlarsa değiştirilmelidir.	94	44,8	84	40,0	32	15,2	210	100
Farklı kurallara ihtiyaç olduğunda değiştirilmelidir.	149	71,0	40	19,0	21	10	210	100
Kurallar yıl boyunca değiştirilmemelidir.	62	29,5	121	57,6	27	12,9	210	100

4.2.10. Sınıf Kuralları İle İlgili Benimsenen Görüşlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin “Sınıf kuralları ile ilgili olarak hangi görüşü benimsiyorsunuz?” şeklindeki soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-16’da verilmiştir.

Tablo - 16: Sınıf Kuralları İle İlgili Benimsenen Görüşler

Sınıf kuralları ile ilgili olarak hangi görüşü benimsiyorsunuz?	Çok önemli (1)		Önemli (2)		Daha az önemli (3)		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurallar her durum ve kişi için geçerlidir, esneklik olamaz.	61	29,0	19	9,0	28	13,3	102	48,7	210	100
Kurallar zaman zaman esneyebilir, küçük aksaklıklar görmezden gelinebilir.	57	27,1	33	15,7	35	16,7	85	40,5	210	100
Kurallarla ilgili olarak ilk günlerde katı daha sonraları esnek bir tutum sergilenmelidir.	9	4,3	22	10,5	15	7,1	164	78,1	210	100
Kurallara uyanlar sınıfta daima örnek gösterilmelidir.	52	24,8	79	37,6	22	10,5	57	27,1	210	100
İstenilen davranış elde edilene kadar kural sınıfta uygulanmalıdır.	24	11,4	42	20,0	64	30,5	80	38,1	210	100
Sınıfta kural oluşturmak bir zorunluluk değildir.	1	0,5	4	1,9	26	12,4	179	85,2	210	100

Sınıf kuralları ile ilgili olarak öğretmenlerin %29,0’u kurallar her durum ve kişi için geçerlidir, esneklik olamaz derken; %27,1’i kurallar zaman zaman esneyebilir,

küçük aksaklıklar görmezden gelenebilir şeklinde görüş belirtmiştir. Bu şekilde tamamen zıt iki düşüncenin eşit oranda olması, öğretmenlerin yaşlarının farklı olmasına bağlanabilir. Genç öğretmenler, kıdemli olan öğretmenlere oranla çoğu zaman daha esnek ve hoşgörülü davranabilmektedir.

Sınıf kuralları ile ilgili olarak öğretmenlerin %37,6'sı kurallara uyanlar sınıfta daima örnek gösterilmelidir, %20'si istenilen davranış elde edilene kadar kural sınıfta uygulanmalıdır şeklinde görüş belirtmiştir. Sınıf kuralları ile ilgili olarak "İstenilen davranış elde edilene kadar kural sınıfta uygulanmalıdır." görüşü %30,5'i "daha az önemli" olarak belirtilmiştir.

4.2.11. Sınıf Kuralları Oluşturulurken Karşılaşılan Güçlükler

"Sınıf kurallarını uygularken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?" şeklindeki açık uçlu soruya verilen yanıtların frekansları Tablo-17'de verilmiştir. Öğretmenlerin kuralları uygulama sırasında karşılaştıkları en büyük güçlük, aile ve çevre faktörüdür. 125 öğretmen, bu konuda aynı fikri paylaşmaktadır. Bundan da öğretmenlerin, eğitimin ilk basamağının ailede atıldığını; aile ve çevrede öğrenilenlerin sınıfa yansıdığını düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo - 17: Sınıf Kurallarının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler

	f
Aile ve çevre	125
Kuralları öğrenememe	76
Kuralları uygulamak istememe	61
Kurala uymayanların kötü örnek olması	40
Ödül ve yaptırım bulmada zorluk	21
Kalabalık sınıflar	18
Kurala uymayanların tespit edilememesi	17
Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar	16
Diğer sınıfların kurallarının paralel olmayışı	12
Öğrenci şikayetleri	11
Hiçbir güçlükle karşılaşmıyorum	11
Cevapsız	36

Öğretmenler, kuralları oluşturmada karşılaşılan güçlükler için aile ve çevre faktöründen sonra sırayla; öğrencilerin kuralları öğrenememesi, kuralları uygulamak

istememe, kurallara uymayanların sınıfa kötü örnek olması, ödül ve yaptırım bulmada zorluk yaşama gibi güçlüklerle karşılaştıklarını ve 11 tanesi de uygulamada herhangi bir güçlükle karşılaşmadığını belirtmiştir. 36 öğretmen ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

4.3. Sınıf Kurallarının Oluşturulma ve Uygulanmasına İlişkin Ki - Kare Analizi

Öğretmenlerin sınıf kurallarının oluşturulma zamanı, kuralların ifade ediliş biçimi, kuralların öğrencilerce bilinme durumu, kurala uyulma durumunda verilecek ödül ve uyulamama durumunda uygulanacak yaptırımı belirleme durumları cinsiyet, SED, kıdem, okutulan sınıf, mezun olunan okul türü değişkenleri açısından incelenmiştir. Ki-Kare testi sonuçlarına bakıldığında, sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleme durumunun cinsiyet (Tablo-18) ve SED (Tablo-19) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiş, diğer analizlerde elde edilen P değeri anlamlılık testi olarak kullanılmamıştır.

Tablo – 18: Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyma Durumunda Verilecek Ödülleri ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımları Belirleme Durumunun Cinsiyete Göre Ki – Kare Analizi

Cinsiyet	a (Belirliyorum)		b (Bazı kurallar için belirliyorum)		c (Belirlemiyorum)		Toplam		X ²	P
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Kadın	51	39,8	72	57,1	4	4,0	128	100	5,75	0,05
Erkek	32	40	38	47,5	14,6	12,5	82	100		

Tabloda, sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleme oranlarının öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde değişiklik gösterdiği görülmektedir. Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları bazı kurallar için belirleme oranının kadın öğretmenlerde erkek öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları oranlarının bayan öğretmenlere göre daha

fazla belirlemedikleri görülmektedir. bu durumda bayan öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha kuralcı olduğu sonucu çıkarılabileceği gibi; bayan öğretmenlerin sınıfta daha fazla disiplin sorunuyla karşılaştığı sonucuna da varılabilir.

Tablo – 19: Sınıf Kurallarını Oluştururken Kurala Uyuma Durumunda Verilecek Ödülleri ve Uymama Durumunda Uygulanacak Yaptırımları Belirleme Durumunun SED’ e Göre Ki - Kare Analizi

SED	a (Belirliyorum)		b (Bazı kurallar için belirliyorum)		c (Belirlemiyorum)		Toplam		X ²	P
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Alt SED	33	47,1	36	52,2	1	1,4	70	100	9,75	0,05
Orta SED	30	42,8	35	50	5	7,4	70	100		
Üst SED	20	29	40	58	10	14,2	70	100		

Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleme durumunun SED’ e göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Üst SED’deki okullarda görev yapan öğretmenler sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları alt ve orta SED’deki okullarda görev yapan öğretmenlere oranla daha az belirledikleri görülmektedir. Bu durumdan; alt ve orta SED’de görev yapan öğretmenlerin çevre ve aile faktörü nedeniyle sınıflarında daha fazla disiplin sorunu yaşadığı sonucu çıkarılabilir. Öğretmenlerden üst SED’deki okullarda çalışan öğretmenlerin alt ve orta SED’deki okullarda çalışan öğretmenlere göre sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları bazı kurallar için belirledikleri görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sınıf yönetimi, sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetimidir. Sınıf yönetimi, etkili öğretimin temel koşulu ve etkili öğretmenin yaptığı en önemli çalışmadır. Etkili sınıf yönetimi becerisi, öğretim başarısını belirleyen en önemli etmendir. Burada sınıf yönetiminin başarıyla yürütülmesinin önemi ortaya çıkar. Bu da sınıfta uygulanacak kurallar oluşturmak ve bu kuralların öğrencilere öğretilip üst düzeyde uygulanmasını sağlayarak gerçekleştirilebilir.

Öğretmenler, sınıf kurallarını oluşturmada, öğrencilerin kural oluşturma etkinliklerine ilgisizliği, birçok kural arasından önemli olanların seçilmesi, kurallara yaptırım bulmak, kalabalık sınıflar, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar gibi güçlükler yaşasalar da asıl güçlük bu kuralların uygulanmasında yaşanmaktadır. Aile ve çevreden öğrenilerek sınıfa taşınan yanlış davranışlar, ailenin ilgisizliği ve eğitimsizliği, farklı çevrelerden gelen çocukların bir sınıfta olması, her kural için ödül ve yaptırım bulmadaki zorluk, kurala uymayan öğrencilerin tespit edilememesi, diğer sınıfların kurallarının birbirlerine paralel olmayışı, öğrencilerin sürekli şikayet etmeleri, kurallara uymayan öğrencilerin sınıfa kötü örnek olması uygulamada ve öğrencilerin kuralları öğrenip benimsemesinde güçlüklerle neden olmaktadır.

Öğretmenlerden bazıları sınıf kurallarını öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlerken bazıları ise öğretim yılı içinde farklı zamanlarda (ünite başlarında) belirlemektedir. Uygun olmayan davranış ortaya çıktıktan sonra kural koymak potansiyel olarak sorunlu davranışı da beraberinde getireceği için öğretmenin sınıf yönetimini güçleştirir. Öğrenci, neyi nerede ve nasıl yapacağıyla ilgili belirsizlik ve korku yaşayabilir. Sınıf kuralları tarafların karşılıklı beklentilerinin gerçekleşmesini sağlayacak bir düzen oluşturmayı amaçlar. Kendisinden nelerin beklendiğini, neleri yapmasının uygun olmadığını bilmek, öğretmenlerin ve öğrencilerin işlerini kolaylaştırır. Öğrenciler, kural olmasından çok kuralsızlıktan ve belirsizlikten rahatsız olurlar. Bu nedenle sınıf kurallarının ve süreçlerinin öğretim yılı başında belirlenmesi gerekir.

Öğretmenler sınıf kurallarını belirlerken, sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini dikkate almaktadırlar. Demokratik bir toplumun oluşturulması, demokratik

sınıflarda gerçekleşir. Demokratik sınıf yönetiminde, öğrenci sadece sınıf kararlarına katılmaz, aynı zamanda sınıf kurallarının geliştirilmesi sürecine de katılır. Hatta sınıf kuralları belirlenirken sadece öğrencilerin değil; okul yöneticisinin, müfettişlerin ve ailelerin de görüşlerinin alınmasında fayda vardır. Aynı zamanda, okulun ve çevrenin özellikleri, okul idaresinin önem verdiği konular, öğrencilerin ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekir. Öğretmenler sınıf kurallarını oluştururken daha çok söz alma, doğru söyleme, arkadaşlarına zarar vermeme, söz alma, sınıf ve çevre temizliği, sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma ile ilgili kurallara ağırlık vermektedirler.

Öğretmenlerin sınıf kurallarını oluştururken ve uygularken karşılaştıkları güçlükler cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, okutulan sınıf düzeyine, mezun oldukları okul türüne ve okullarının bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla belirledikleri; üst SED'deki okullarda görev yapan öğretmenlerin, alt ve orta SED'deki okullarda görev yapan öğretmenlere oranla daha az belirledikleri görülmektedir. Bu durum üst SED'de görev yapan öğretmenlerin alt ve orta SED'de görev yapan öğretmenlere göre daha az disiplin sorunu ile karşılaştıklarını düşündürebileceği gibi bu öğretmenlerin sahip oldukları tecrübe oranında sınıf yönetimi becerilerinin daha yüksek olduğu da düşünülebilir.

Sınıf kuralları, hem yazılı hem de sözlü olarak ifade edilebilmektedir. Fakat kurallar daha çok yazılı olarak ifade edilmektedir. Bunun nedeni kuralların yazılı olmasının, alt sınıflardaki öğrencilerin sosyal ve zihinsel gelişimi açısından daha uygun olmasıdır. Oluşturulan kurallar öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak yazılıp sınıfın uygun bir yerine asılmalıdır. Okul öncesi dönem ve birinci sınıf için kuralların poster ve resimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Burada amaç; oluşturulan ve uyulması gereken kuralların öğrenciler tarafından hatırlanılmasına yardımcı olmaktır. Ayrıca kurallar yazılı olarak öğrencilere dağıtılmalı ve velilere gönderilip, onların da bu kurallardan haberdar olmaları sağlanmalıdır. Bu sayede hem öğrenciler sınıflarındaki kuralları yazılı olarak almaktan hoşlanarak, sınıfın bir parçası olarak kendilerinin de yardımıyla oluşturulan kurallara uymak isteyecekler hem de aileler kuralların uyulmasında ve takibinde öğretmene destek olacaklardır. Veli toplantılarında da sınıf kuralları mutlaka ele alınmalıdır.

Ayrıca araştırma sonucunda sınıfta oluşturulan kuralların oldukça fazla olduğu görülmüştür. Sınıf kuralları planlanırken kural sayısına dikkat edilmelidir. Bir sınıftaki kural sayısının çokluğu, öğretmenin öğrencilere karşı olan güvensizliğini gösterir. Ayrıca kural sayısının fazlalığı, öğrencilerin bu kuralları hafızalarında tutmalarını güçleştirir ve kuralların öğrencilerce bilinmesini ve uyulmasını zorlaştıracağı için uygulamada problem yaratabilir. Bu nedenle planlama sürecinde sayıca az ama önemli ve nitelikli kurallar belirlenmelidir.

Araştırma, sınıf kurallarının öğrenciler tarafından bilindiğini ortaya koymuştur. Sınıf kurallarının tüm öğrencilerce bilinmesi elbette gereklidir. Çünkü sınıfta karmaşayı azaltmak için, öğrencilere sınıf kurallarını ve rutinlerini bilinçli, tam ve dikkatli bir biçimde sanki akademik bir içerik öğretiliyormuş gibi öğretilmelidir. Etkili öğretmenler okulun ilk birkaç gününü öğrencilere okul ve sınıf kuralları ile rutinleri öğretmeye harcarlar. Devam eden ilk üç haftada bunları gözden geçirir ve pekiştirirler. Sınıf kurallarının öğretiminin tıpkı bir dersin öğretimi gibi ciddi bir biçimde planlanması gereklidir. Belirlenen kurallarla ilgili uygulamalar yapılmalıdır. Sınıf içi uygulamalara ağırlık verilmesi, hem kuralın öğrenilip uygulanmasını hem de aksayan yönlerin tespitini sağlayabilir. Unutulmamalıdır ki iyi kurallar belirlemek sadece ilk adımdır. Asıl önemli olan bu kuralların mantığının öğrenciler tarafından bilinmesidir. Böylece öğrenciler, kurallara uyma konusunda daha başarılı olacaklardır.

Sınıf kurallarının bazıları için uygulanacak ödül ve yaptırımlar kurallar oluşturulurken belirlenmektedir. Kuralların belirlenmesiyle birlikte, bir kuralın ihlali durumunda ne yapılacağı iyice düşünülmeli ve ihlal başlar başlamaz yapılması gerekenler uygulanmalıdır. İhlalden sonra ne yapılması gerektiğini düşünmek çok geç olacaktır. Sınıf kurallarına karar verilmesi ve ihlalinde neler yapılacağını belirlenmesi iyi idare edilmiş bir sınıfa sahip olmayı sağlar. Fakat henüz oluşturma aşamasında kurallarla ilgili hazırlık yapılmaması olumsuz sonuçlar doğurabilir. Kurallar için ödül ve yaptırım belirlemek kolay bir iş değildir. Ödül ve yaptırımların kurallara göre belirlenmesi gerekmektedir. Ödüller yazılı, sözlü ya da sözlü olmayan ifadeler ve dokunma gibi sosyal pekiştiricileri; sınıf başkanı olma, oyun oynama, bilgisayarda çalışma, istediği bir şeyi okuma gibi etkinlik ya da ayrıcalıkları; sertifika, poster gibi maddi pekiştiricileri ve puan, yıldız, bilet gibi maddi ödüllere dönüştürülebilecek simgesel pekiştiricileri içerebilir. Öğrenciler, eğer bir kurala uymazlarsa belirli bir yaptırımla karşılaşacaklarını

da bilmelidirler. Kurala uyulduğunda her öğrenciye farklı tepkinin, uyulmadığında farklı bir tepkinin verilmesi kurallarla ilgili bir karmaşa yaratabilir. Öğrencinin kurala uyma konusundaki motivasyonu da buna bağlı olarak düşebilir.

Öğrencilerin kurallara güvenmesini sağlamak için sınıf kurallarının yıl boyunca tutarlılıkla izlenmesi gerekir. Eğer bir değişiklik yapılacaksa bu, doğru davranışı oluşturma konusunda yetersiz kaldığında veya farklı kurallara ihtiyaç duyulduğunda, ufak değişiklikler şeklinde olmalıdır. Aksi takdirde sürekli değişen ve yenilenen kurallar belirsizlik hissi verebileceğinden sorunlara neden olabilir. Öğretmenlerin, öğrencilerin uymasını istediği kurallara ve süreçlere ilk olarak kendilerinin uyararak örnek olması gerekir. Böylece öğrencilerin, öğretmenlerini taklit ederek istenilen uygun davranışları oluşturma için belli bir zemin hazırlanmış olur. Bunun yanında kurala uyan öğrencilere sözel pekiştireçler verilmesi öğrencileri kurala uymaya teşvik eder ki öğretmenler bunu da sıkça yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlere sınıf yönetimi, sınıf kurallarının oluşturulma ve uygulanması ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir. Milli Eğitim Müdürlüklerince hazırlanacak hizmet içi eğitim programları okulların şartlarına uygun ve uygulamaya dönük bilgiler içermelidir. Bu şekilde hazırlanan eğitimler öğretmenlere büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

Okullar, Toplam Kalite Yönetimi çerçevesinde okulları için geliştirdikleri vizyon ve misyonlar doğrultusunda kendi okulları için davranış yönetme politikası oluşturmayı hedefleyebilirler. Böylece okulda paylaşılmış bir kültür oluşturulmuş olur. Sınıf kurallarının oluşturulmasından uygulanması safhasına kadarki tüm aşamalarda Okul-Aile ilişkisi her zaman ön planda tutulmalıdır. Bu şekilde karşılıklı olarak yapılacak çalışmalarla dahi etkili, verimli ve başarılı sonuçlar elde edilebilecektir.

Öğretmenin sınıf önünde duruşundan ödevleri kontrol edişine kadar pek çok husus sınıf yönetimini ve sınıf disiplinini etkilemektedir. Öğretmenlerin sınıf önündeki duruşu, öğretmenin konuşmasının etkinliği (ses tonu, beden dili, jest ve mimikleri), yazı tahtasının kullanımı, sınıf içerisindeki yürüyüşü, hareketleri, giydiği kıyafetler dahil tüm özellikleri öğrencilerin derse ve öğretmenlerine olan ilgiyi etkileyeceği öğretmenler tarafından unutulmamalıdır.

Ara sıra ufak tefek disiplin olayları şakaya dönüştürülmelidir. Eğlenceli durumlarda sınıfla birlikte gülünmesi halinde sınıfın kontrol edilemez hale geleceği fikrinden korkulmamalıdır. Öğrencinin hiç bir soru sormaksızın itaatkâr davranmasının arzu edilir olmadığı bilinmelidir. Bir öğrencinin uyarılması gerekiyorsa yapılacak ikaz herkesin önünde yapılmamalıdır. Disiplin sağlamanın birçok öğretmenin iddia ettiği kadar önemli bir sorun olmadığını, amaçlara ulaşmak için araç olduğu unutulmamalıdır. Bazen öğretmenlerin tutumu yüzünden de öğrencilerin disiplin kurallarına uymadıklarını hususu akıllardan çıkarılmamalıdır. Öğrencilerde kendi kendini disipline edebilme alışkanlığı geliştirilmeye çalışılmalıdır. Kötü bir davranışın her şeyden önce kendi kişiliğine karşı bir saygısızlık olduğu her fırsatta öğrencilere söylenmelidir. Öğretmenin sınıfta disiplin sağlamak için çok sert olması gerekmediği unutulmamalıdır. Sınıfta suçu işleyen öğrenci bulunamazsa tüm sınıfın cezalandırılması yoluna gidilmemelidir. Disiplin problemlerine mani olmak, bir kere olduktan sonra onu düzeltmek için uğraşmaktan daha kolaydır. Disiplin problemi öğretmeni aşmadıkça başkalarına duyurulmamalıdır. Önlem alınması gereken durumlarda ya da sınıfta ders yapma imkansızlaştığı hallerde idareye haber verilmelidir. Sınıfta disiplini bozan bir davranış oluştuğunda tepkide bulunmadan önce belirli bir süre düşünülmelidir. İşte bu hususlara dikkat edilirse sınıf içinde yaşanan disiplin problemleri, başa çıkılmaz bir sorun olmaktan çıkacaktır.

Kaynakça

- Aksoy, N., “Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar”, Eğitim Araştırmaları, S.2, Ankara, 2000.
- Altın, C., Öğretmen El Kitabı, İstanbul, 1999.
- Altıntaş, E.-Çamur, D., Beden Dili Sözsüz İletişim, İstanbul, 2005.
- Ataman, A., Sınıf İçinde Karşılaşılan Disiplin Problemler ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler, Ankara, 2002.
- Aytekin, H., Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama, Ankara, 2002.
- Baltaş, Z. – Baltaş, A., İletişim Becerinizin Sessiz Anahtarı Sessiz Diliniz-Bedenin Dili, İstanbul,1999.
- Başar, H., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2001.
- Bursalıoğlu, Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış , Ankara, 1998.
- Büyükkaragöz, S.S. - Çivi, C., Genel Öğretim Metotları, Konya,1992.
- Büyükkaragöz, S.S. vd., Öğretmenlik Mesleğine Giriş – Eğitimin Temelleri, Konya, 1998.
- Celep, C., Sınıf Yönetimi ve Disiplini, Ankara, 2002.
- Çelik, V., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2002.
- Duman, T. - Ergün,M., "Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları", Millî Eğitim Dergisi, Sayı 137, Ankara, 1998.
- Enç, M., Eğitim Ruhbilimi, İstanbul, 1981.
- Erden, M., Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2005.
- Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul, 1998.

- Erden, M., - Akman Y., Eğitim Psikolojisi : Gelişim, Öğrenme, Öğretme, Ankara, 1997.
- Erdoğan, İ., İşletmelerde Davranış, İstanbul,1997.Öğretim Liderliği, İstanbul, 2001.
- Erdoğan, İ., Sınıf Yönetimi-Ders, Konferans, Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları, İstanbul, 2001.
- Ertürk, S., Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, 1994.
- Fidan, N., Okulda Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 1985.
- Friedrich, K.- Seiwert, L. J., Başarı Stratejileri, (Çev.S. Tümiş), İstanbul, 2004.
- Gates, I., Eğitim Psikolojisi, (Çev. N. Sarı), İstanbul,1968.
- Gordon, T., Etkili Öğretmenlik Eğitimi,(Çev. E.Aksoy- B.Özkan), İstanbul,1993.
- Gözütok, D. F., Öğretmenliği Geliştiriyorum, Ankara, 2000.
- Gürüz, D. - Yaylacı, G. Ö., İletişimci Gözüyle İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, 2004.
- Halis, İ., Demokratik Sınıf Ortamı İçin Profesyonel Sınıf Yönetimi, Konya, 2001.
- Humphreys, T., Disiplin Nedir? Ne Değildir?, (Çev. B. Çelik), İstanbul, 2000.
- İlgar, L., Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2000.
- İnan, N.U., “Öğretim Yöntemleri”, Milli Eğitim Dergisi, S.158, Ankara, 2003.
- Jones, F. H., Positive Classroom Dicine, New York: Mc Graw. Hill, 1987.
- Kauffman, M.J. - vd., Managing Classroom Behavior, The United States of America, 1998.
- Kepçeoğlu, M., Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara,1993.
- Keskinoğlu, M. Ş., Yüzünden Okumak, İstanbul, 2006.

- Küçükahmet, L., Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul, 1998.
- Mandino, O., Dünyadaki En Büyük Satıcı, (Çev. A. B. Dicleli), İstanbul, 2002.
- Oktay, A., “Disiplin”, Milli Eğitim Dergisi, S.151, Ankara, 2003.
- Oskay, U., Birey Toplum İletişimi, Ankara, 1982.
- Önder, A., “Etkili İletişim Becerileri”, Milli Eğitim Dergisi, S.149, Ankara, 2001.
- Özalp, İ., Yönetim ve Organizasyon, Eskişehir, 1996.
- Özdemir, Ö., Sınıf Yönetiminde Çevre Etkeni, Eğitim Yönetimi, Ankara, 1993.
- Özen, Y., İlköğretimde İletişim, Ankara, 2001.
- Özkalp, E. vd., Davranış Bilimlerine Giriş, Eskişehir, 1994.
- Özsoy, O., Etkin Öğrenci, Etkin Öğretmen, Etkin Eğitim, İstanbul, 2003.
- Özyürek, M., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2001.
- Özyürek, M., Sınıfta Davranış Yönetimi, Uygulamalı Davranış Analizi, Ankara, 1997.
- Paksoy, M. - Acar, A. C., Örgütsel İletişim, Eskişehir, 1996.
- Saban, A., Öğrenme Öğretme Süreci, Ankara, 2000.
- Sabuncuoğlu, Z. - Tüz, M., Örgütsel Psikoloji, Bursa, 1998.
- Selçuk, Z., Okul Deneyimi ve Uygulama, Ankara, 2000.
- Senemoğlu, N, Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara, 2001.
- Standford, J.P.- Emmer, E. T., Understanding Classroom Management: An Observation Guide, Boston,1998.
- Sönmez, V., Program Geliştirme Öğretmen El Kitabı, Ankara, 1987.
- Şirin, A., “Kişiler arası İletişim Becerileri”, Milli Eğitim Dergisi, S164, Ankara, 2004.

- Tertemiz, N., Sınıf Yönetimi ve Disiplin, Ankara, 2002.
- Terzi, A. R, Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları, Ankara, 2002.
- Tutkun, Ö. F., Sınıfta Yerleşim Düzeni, Ankara, 2002.
- Türkmen, İ., Etken İletişim Modeli, Ankara, 1992.
- Türnüklü, A., “Sınıf Yönetiminin Öğretimdeki Yeri,” Yaşadıkça Eğitim Dergisi, S.68, Ankara, 2000.
- Türkoğlu, A., 99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş, İzmir, 1996.
- Türkoğlu, A., Öğretmenlik Mesleğine Tutkun, Ankara, 2002.
- Ünal, S.-Ada, S., Sınıf Yönetimi, İstanbul, 2000.
- Variş, F., Eğitimde Program Geliştirme Teoriler ve Teknikler, İstanbul, 1996.
- Variş, F., Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, 1998.
- Yavuzer, H., Çocuk Psikolojisi, İstanbul, 1993.
- Yeşilyaprak, B., Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Ankara, 2000.
- Yörükoğlu, A., Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Ankara, 1984.

EK – 1: Anket Formu Örneği

Bu anket formu, “*SINIF DİSİPLİNİNİN SAĞLANMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÖĞRETMENLERE OLAN ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*” adlı araştırmanın uygulama kısmı ile ilgilidir. Bu araştırma çalışması tamamen akademik bir çalışma olup, bilimsel bir amaca yönelik olarak kullanılacaktır.

A. Kişisel Özellikler

Cinsiyet	( ) Erkek ( ) Kadın
Kuruluştaki toplam çalışma süreniz ne kadar?	( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 ( ) 21 yıl ve üzeri
Kaçıncı sınıfı okutmaktasınız?	( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5
Mezun olduğunuz okulun türü nedir?	( ) Öğretmen Okulu ( ) Eğitim Fakültesi ( ) Diğer Fakülteler
Görev yaptığınız okul hangi sosyo-ekonomik düzeydedir?	( ) Alt SED ( ) Orta SED ( ) Üst SED

B. Sınıf Kurallarını Oluşturma ve Uygulama

1. Şu an okuttuğunuz sınıfta uygulayacağınız kuralları ne zaman belirlersiniz?	
1. Bir kurala ihtiyaç duyulduğunda belirlerim	
2. Her ünite başında belirlerim.	
3. Öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlerim.	
4. Öğretim yılı süresince farklı zamanlarda belirlerim.	
5. Cevap Yok	

2. Sınıfta mutlaka olmasını istediğiniz kurallar Aşağıdakilerden hangileri ile ilgilidir?	Çok Önemli	Önemli	Daha Az Önemli
Söz alma			
Sınıf ve çevre temizliği			
Kişisel temizlik			
Arkadaşlarına zarar verme			
Geç kalma			
Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma			
Çöp atmama			
Ders dışı etkinliklerle uğraşma			
Ödev yapma			
Sınıf eşyalarını koruma			
Şikayet etme			
Doğru söyleme			
Başkasına ait eşyaları izinsiz alma			
Dikkat dağıtıcı gürültü yapma			
Sınıfta keyfi dolaşma			

3. Sınıf kurallarını daha çok hangi biçimde ifade edersiniz?	
Yazılı olarak	
Sözlü olarak	
Hem yazılı hem sözlü olarak	

4. Sınıfınızda oluşturulan kuralların tümünü öğrenciler biliyorlar mı?	
Evet bilirler	
Birçoğunu bilirler	
Birkaçını bilirler	
Hayır bilemezler	

5. Sınıf kurallarını belirlemede aşağıdakilerden hangilerini dikkate alırsınız?	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Hiçbir Zaman
Sınıf kurallarını öğrencilerin belirlemesini dikkate alırım.				
Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini dikkate alırım.				
Sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini dikkate alırım.				
Diğer sınıflarda iyi işleyen kuralları kendi sınıfımda uygulamayı dikkate alırım.				
Okul idaresinin önem verdiği konuları dikkate alırım.				
Okulun ve çevrenin özelliklerini dikkate alırım.				
Velilerin istek ve beklentilerine uygun kurallar oluşturmayı dikkate alırım.				
Okuttuğum sınıf düzeyini dikkate alırım.				
Ünite konularını dikkate alırım.				
Öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alırım.				
Öğretmenin ihtiyaçlarını dikkate alırım.				
Sınıf kurallarımızın diğer sınıflardaki kurallara paralel olmasını dikkate alırım.				

6.Sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirliyor musunuz?	
Belirliyorum.	
Bazı kurallar için belirliyorum.	
Belirlemediğim.	

7. Sınıf kuralına uyulmama durumunda aşağıdakilerden hangisini sıklıkla yaparsınız?	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Hiçbir Zaman
Kurala uyulmamasını göz ardı ederim.				
Kurala uymayan öğrenciyi sözle uyarırım.				
Kurala uymayan öğrenciyeye kuralı hatırlatırım.				
Bir kere yapmışsa affederim.				
Sürekli hale gelmişse beklenen yaptırım uygulamam.				
Kurala uymayan her öğrenciyeye aynı yaptırım uygulamam.				
Öğrencinin velisi ile görüşürüm.				
Uyulmayan kuralı değiştiririm.				
Öğrencilerin belirlediği yaptırımları kullanırım.				

8. Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için hangi etkinlikleri sıklıkla yapıyorsunuz?	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Hiçbir Zaman
Kurallarla ilgili açıklamalar yapıyorum.				
Kuralları renkli kartona yazıp öğrencilerin görebileceği bir yere asıyorum				
Kuralları yazılı olarak öğrencilere dağıtıyorum.				
Kuralları yazılı olarak velilere gönderiyorum.				
Kuralları veli toplantılarında açıklıyorum.				
Kuralları günlük hayatla bağlantılandırarak anlaşılır hale getiriyorum.				
Kuralları sınıfta dramatize ettiriyorum.				
Kurallar ile ilgili örnek olaylar anlatıyorum.				
Kurala uyan öğrencileri "Aferin", "Teşekkür ederim." şeklinde ödüllendiriyorum.				
Kuralları anlatan karikatür ve resimleri sınıfta sergiliyorum.				
Kendim de kurallara uyarak örnek oluyorum				

9. Sizce sınıf kuralları ne zaman değiştirilmelidir?	Evet	Hayır
Kural, doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa değiştirilmelidir.		
Öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa değiştirilmelidir.		
Kurala ait davranış kazanıldığı zaman değiştirilmelidir.		
Öğrenciler kural cümlesini anlamıyorlarsa değiştirilmelidir.		
Farklı kurallara ihtiyaç olduğunda değiştirilmelidir.		
Kurallar yıl boyunca değiştirilmemelidir.		

10. Sınıf kuralları ile ilgili olarak hangi görüşü benimsiyorsunuz?	Çok Önemli	Önemli	Daha Az Önemli
Kurallar her durum ve kişi için geçerlidir, esneklik olamaz.			
Kurallar zaman zaman esneyebilir, küçük aksaklıklar görmezden gelenebilir.			
Kurallarla ilgili olarak ilk günlerde katı daha sonraları esnek bir tutum sergilenmelidir.			
Kurallara uyanlar sınıfta daima örnek gösterilmelidir.			
İstenilen davranış elde edilene kadar kural sınıfta uygulanmalıdır.			
Sınıfta kural oluşturmak bir zorunluluk değildir.			

11. Sınıf kurallarını uygularken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?	
1. Aile ve çevre	
2. Kuralları öğrenememe	
3. Kuralları uygulamak istememe	
4. Kurala uymayanların kötü örnek olması	
5. Ödül ve yaptırım bulmada zorluk	
6. Kalabalık sınıflar	
7. Kurala uymayanların tespit edilememesi	
8. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar	
9. Diğer sınıfların kurallarının paralel olmayışı	
10. Öğrenci şikayetleri	
11. Hiçbir güçlükle karşılaşmıyorum	

Değerli zamanınızı ayırdığınız ve bilimsel çalışmamıza katkılarınız için teşekkürlerimi sunarım.

Ayfer ÇİFTÇİ

ÖZGEÇMİŞ

5 Haziran 1980 tarihi, Erzurum İli Ilıca ilçesi doğumluyum. İlk ve ortaokulu Adapazarı'nda; liseyi ise İzmit'te tamamladım. Üniversite öğrenimime 1999 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünde başladım ve 2003 yılında mezun oldum. Aynı yıl İngilizce öğretmeni olarak Sakarya Üniversitesi Vakfı Özel Lisesi'nde göreve başladım. 2005 yılının Şubat ayında devlet kadrosuna geçerek Kocaeli İli Körfez İlçesi'ne atandım. Halen 2007 yılında mecburi hizmetimi tamamlamak için geldiğim Kocaeli İli'nin Gebze İlçesi'nde görevimi sürdürmekteyim. 2005 yılında Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi üzerine yüksek lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanım; yaşam boyu eğitimi amaç edinerek sürekli gelişme ve yenilikleri takip etmek ve öğrendiklerimi her koşulda herkesle paylaşmaktır. Yabancı dilim İngilizce'dir ve bekâırım.

Aday: Ayfer ÇİFTÇİ